

Rapport
Toegankelijkheidscreenings Cultuur- en Gemeenschapscentra

Enter vzw, Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid
Belgiëplein 1
3510 HASSELT
011/26 50 30
info@entervzw.be

Inhoud

1. Inleiding	7
2. Integrale toegankelijkheid	8
3. Projectaanpak: toegankelijkheidsonderzoek van 25 cultuur- en gemeenschapscentra	9
3.1 <i>Situering Toegankelijk Vlaanderen</i>	9
3.2 <i>Aanpak nieuwe methodiek Toegankelijk Vlaanderen</i>	10
3.3 <i>Concrete taken in functie van de screening</i>	12
3.4 <i>Coördinatie van screeningsopdrachten</i>	12
4. Resultaten	14
4.1 <i>Resultaten per individueel cultuur- of gemeenschapscentrum</i>	14
4.2 <i>Globale resultaten</i>	19
4.2.1 Parkeergelegenheid	29
a) Mate van toegankelijkheid.....	29
b) Knelpunten	29
c) Actiepunten	29
4.2.2 Toegangspaden	31
a) Mate van toegankelijkheid.....	31
b) Knelpunten	31
c) Actiepunten	31
4.2.3 Inkom.....	33
a) Mate van toegankelijkheid.....	33
b) Knelpunten	33
c) Actiepunten	33
4.2.4 Horizontale circulatie	35
a) Mate van toegankelijkheid.....	35
b) Knelpunten	35
c) Actiepunten	35
4.2.5 Verticale circulatie.....	37
a) Mate van toegankelijkheid.....	37
b) Knelpunten	37

c)	Actiepunten	37
4.2.6	Toiletten	39
a)	Mate van toegankelijkheid	39
b)	Knelpunten	39
c)	Actiepunten	39
4.2.7	Toeschouwersruimte.....	41
a)	Mate van toegankelijkheid	41
b)	Knelpunten	41
c)	Actiepunten	41
4.2.8	Expositieruimte	43
a)	Mate van toegankelijkheid	43
b)	Knelpunten	43
c)	Actiepunten	43
4.2.9	Vergaderruimte	45
a)	Mate van toegankelijkheid	45
b)	Knelpunten	45
c)	Actiepunten	45
4.2.10	Eet- en drinkgelegenheid	47
a)	Mate van toegankelijkheid	47
b)	Knelpunten	47
c)	Actiepunten	47
4.2.11	Multifunctionele ruimte.....	49
a)	Mate van toegankelijkheid	49
b)	Knelpunten	49
c)	Actiepunten	49
4.2.12	Artiestenzone.....	51
a)	Mate van toegankelijkheid	51
b)	Knelpunten	51
c)	Actiepunten	51
4.3	Resultaten op basis van de aanwezige voorzieningen.....	53
5.	Conclusie	54
6.	Beleidsaanbevelingen	56

<i>Bouwstenen voor een actieplan toegankelijkheid voor de cultuur en gemeenschapscentra</i>	56
I. Definiëren	56
II. Label toegankelijk cultuurcentrum.....	57
III. Ondersteunen	59
Bestaande toegankelijke gebouwen	59
Nieuwe gebouwen en verbouwingen	60
Aanbod , dienstverlening en Informatie	61
IV. Meten en Evalueren	62
7. Bijlagen	63
<i>Bijlage 1. Overzicht voorzieningen voor visuele beperking 25 cultuur- en gemeenschapscentra</i>	63
<i>Bijlage 2. Overzicht voorzieningen voor auditieve beperking 25 cultuur- en gemeenschapscentra</i>	64
<i>Bijlage 3. Overzicht voorzieningen ademhalingsproblemen/allergieën 25 cultuur- en gemeenschapscentra</i>	65
<i>Bijlage 4. Overzicht services 25 cultuur- en gemeenschapscentra</i>	66
<i>Bijlage 5. Contactgegevens Enter en betrokken adviesbureaus</i>	67

Lijst tabellen

Tabel 1: Overzicht gescreende accommodaties.....	13
Tabel 2: Overzichtstabel scores op gebouwniveau per centrum	16
Tabel 3: Overzicht resultaten voorzieningen 25 centra	52

Lijst grafieken

Grafiek 1: Overzicht scores +, +/-, - op gebouwniveau per centrum	15
Grafiek 2: Overzicht scores op basis van aantal aanwezige ruimtes 25 cultuurcentra	18
Grafiek 3: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau 25 CENTRA	22
Grafiek 4: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau 4 GEMEENSCHAPSCENTRA	22
Grafiek 5: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau 21 CULTUURCENTRA	22
Grafiek 6: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau 5 CULTUURCENTRA CATEGORIE A	22
Grafiek 7: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau 7 CULTUURCENTRA CATEGORIE B	22
Grafiek 8: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau 9 CULTUURCENTRA CATEGORIE C	22
Grafiek 9: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau ANTWERPEN 6 CENTRA	24
Grafiek 10: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau LIMBURG 2 CENTRA	24
Grafiek 11: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau OOST-VLAANDEREN 3 CENTRA	24
Grafiek 12: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau VLAAMS-BRABANT 8 CENTRA	24
Grafiek 13: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau WEST-VLAANDEREN 6 CENTRA	24
Grafiek 14: Verdeling scores +, +/-, - op basis van bouwjaar 25 centra	26
Grafiek 15: Verdeling scores +, +/-, - op basis van bouwjaar 25 centra	26
Grafiek 16: Verdeling scores +, +/-, - op basis van jaar laatste bouwvergunning 25 centra	26
Grafiek 17: Parkeergelegenheid, verdeling scores 24 centra	28
Grafiek 18: Parkeergelegenheid, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum	28
Grafiek 19: Parkeergelegenheid, provinciale verdeling	28
Grafiek 20: Toegangspaden, verdeling scores 25 centra	30
Grafiek 21: Toegangspaden, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum	30
Grafiek 22: Toegangspaden, provinciale verdeling	30
Grafiek 23: Inkom, verdeling scores 25 centra	32
Grafiek 24: Inkom, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum	32
Grafiek 25: Inkom, provinciale verdeling	32
Grafiek 26: Horizontale circulatie, verdeling scores 25 centra	34
Grafiek 27: Horizontale circulatie, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum	34
Grafiek 28: Horizontale circulatie, provinciale verdeling	34
Grafiek 29: Verticale circulatie, verdeling scores 25 centra	36
Grafiek 30: Verticale circulatie, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>)	36
Grafiek 31: Verticale circulatie, provinciale verdeling (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>)	36

Grafiek 32: Toiletten, verdeling scores 25 centra	38
Grafiek 33: Toiletten, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>)	38
Grafiek 34: Toiletten, provinciale verdeling (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>)	38
Grafiek 35: Toeschouwersruimte, verdeling scores 25 centra.....	40
Grafiek 36: Toeschouwersruimte, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>).....	40
Grafiek 37: Toeschouwersruimte, provinciale verdeling (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>)	40
Grafiek 38: Expositieruimte, verdeling scores 25 centra	42
Grafiek 39: Expositieruimte, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>)	42
Grafiek 40: Expositieruimte, provinciale verdeling (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>).....	42
Grafiek 41: Vergaderruimte, verdeling scores 25 centra	44
Grafiek 42: Vergaderruimte, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>)	44
Grafiek 43: Vergaderruimte, provinciale verdeling (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>)	44
Grafiek 44: Eet- en drinkgelegenheid, verdeling scores 25 centra	46
Grafiek 45: Eet- en drinkgelegenheid, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>)	46
Grafiek 46: Eet- en drinkgelegenheid, provinciale verdeling (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>).....	46
Grafiek 47: Multifunctionele ruimte, verdeling scores 25 centra	48
Grafiek 48: Multifunctionele ruimte, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>)	48
Grafiek 49: Multifunctionele ruimte, provinciale verdeling (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>)	48
Grafiek 50: Artiestenzone, verdeling scores 25 centra	50
Grafiek 51: Artiestenzone, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>)	50
Grafiek 52: Artiestenzone, provinciale verdeling (<i>uitgezonderd n.v.t.</i>)	50

1. Inleiding

Als onderdeel van de landschapstekening van de cultuur- en gemeenschapscentra wil het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk ook de integrale toegankelijkheid van de centra in beeld brengen. Via een gunningsopdracht werd eind 2010 een opdracht aan Enter vzw, Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid, verleend om in te staan voor de coördinatie van 25 toegankelijkheidscreenings op basis van Toegankelijk Vlaanderen 'nieuwe stijl' het distilleren van de nodige beleidsaanbevelingen. Voor de screenings werkte Enter samen met de adviesbureaus toegankelijkheid ATO, Toegankelijkheidsbureau en Westkans.

In de loop van 2011 gingen Enter en de betrokken adviesbureaus aan de slag om de geselecteerde 21 cultuur- en 4 gemeenschapscentra te screenen. In dit rapport vindt u de methodiek en de resultaten terug van de onderzoeken. Er werd hierbij rekening gehouden met de complexiteit van de gebouwen, de verschillende categoriën van cultuurcentra en de situering van de centra over de provincies heen. Dit rapport geeft volgens de delen van toegankelijkheidsketen de verschillende knelpunten en nodige acties weer om de (integrale) toegankelijkheid te verbeteren.

De resultaten vormden de basis voor het formuleren van beleidsaanbevelingen. Er werd getracht om ondanks het beperkte aantal gescreende centra toch een representatieve staalkaart te verkrijgen om de toegankelijkheid van de cultuur- en gemeenschapscentra te schetsen als werksoort.

Voor de screenings werd gebruik gemaakt van de nieuwe methodiek en databank Toegankelijk Vlaanderen. De enige hindernis in dit project was de vertraging bij het operationeel maken van deze nieuwe databank. Door technische problemen werd het ingeven van de resultaten van de screenings in de databank verlaat. Gezien de beleidsaanbevelingen in belangrijke mate gebaseerd zijn op de resultaten van het onderzoek, liep het project aanzienlijk vertraging op. Indien hierdoor eigenaars of andere betrokken actoren last hebben ondervonden door eventuele vertraging in het vastleggen van afspraken, willen we ons hierbij verontschuldigen.

2. Integrale toegankelijkheid

'Integrale toegankelijkheid is de kwaliteit van een publieke ruimte, gebouw, omgeving, diensten ... die het mogelijk maakt dat iedereen deze op een gelijkwaardige en onafhankelijke manier kan bereiken, betreden, gebruiken en begrijpen.' Enter, Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid

Cultuur beleven moet voor iedereen een inspirerende en grensverleggende ervaring zijn. Spreken over toegankelijkheid in een cultuur- of gemeenschapscentrum omvat veel meer dan het toegankelijk maken van een gebouw voor rolstoelgebruikers of andere mensen met een zichtbare beperking. Uiteraard zijn het essentiële elementen om integrale toegankelijkheid te bereiken, echter als ruim begrip en thema omvat toegankelijkheid veel meer dan dat. Het gaat over het toegankelijk maken van het gebouw en zijn omgeving, maar ook van het aanbod, de dienstverlening en communicatie. .. Het omvat naast fysieke aspecten ook psychosociale, informatieve en communicatieve aspecten. De verwevenheid en het aanvullende karakter van elk van die deelaspecten zorgen ervoor dat gebruikers mogelijkheden krijgen om te functioneren binnen onze fysieke bebouwde omgeving.

'Toegankelijkheid' is de basiskwaliteit van een ruimte, een omgeving, informatie, communicatie, een voorziening, dienstverlening ... waarvan bereikbaar, betreedbaar (gebouwde ruimte)/ begrijpbaar (aanbod, object, informatie, communicatie) en bruikbaar basiskenmerken zijn. Vroeger werd toegankelijkheid eerder medische benaderd, waarbij de oorzaak van ontoegankelijkheid was terug te brengen tot het individu dat door een medisch probleem, beperkingen kreeg bij het functioneren in de omgeving, die daardoor ontoegankelijk werd voor de persoon. Vervolgens dienden speciale, extra maatregelen genomen, eerder uit goodwill, om ook deze mensen toegang te geven tot onze leefomgeving. Vandaag staan we een meer dynamische en sociale benadering voor. Handicap is geen persoonlijk gegeven maar het resultaat van een disfunctie in de interactie van de mens en zijn omgeving. Iedereen kan zich in een *situatie* bevinden waarin hij niet optimaal kan functioneren. Als een toeschouwer een voorstelling niet kan volgen, kan dit meerdere oorzaken hebben: de slechte akkoestiek van de zaal, doordat zijn burens praten, de belichting, hij de taal niet verstaat, hij gehoorsproblemen heeft of moeilijk ziet, iemand met een grote gestalte hem het zicht verhindert ...

De kloof tussen mens en omgeving is hierbij de handicap, die kan gedicht worden door in te grijpen op de omgeving en/of de mens te ondersteunen met hulpmiddelen of service. Als bij het vormgeven van een cultuurcentrum, het aanbod, een brochure ... van bij de start van het ontwerpproces gemikt wordt op een gelijkwaardig, veilig en comfortabel gebruik door een brede waaier van gebruikers in verschillende omstandigheden spreken we van universal design of ontwerpen voor iedereen. Good design enables, bad design disables ...

Bewust aandacht hebben voor een betere gebruikskwaliteit raakt iedereen van kind tot oudere, van bezoeker, artiest tot personeelslid. Voor mensen met een beperking kan ontoegankelijkheid de oorzaak zijn van uitsluiting en ongelijke kansen. Toegankelijkheid is geen daad meer van goodwill maar is uitgegroeid tot een recht dat afgedwongen kan worden. Striktere regelgeving en richtlijnen, de vergrijzing van de bevolking, de emancipatie van de gebruikers, zijn belangrijke maatschappelijke trends waardoor toegankelijkheid snel aan belang wint. Toegankelijkheid hoeft niet altijd veel te kosten, doordachte keuzes maken en aandacht voor details maken al een groot verschil. Achteraf aanpassen kost meer en draagt niet bij tot geïntegreerde oplossingen. Daarom: investeren in toegankelijkheid is investeren in de toekomst.

3. Projectaanpak: toegankelijkheidsonderzoek van 25 cultuur- en gemeenschapscentra

In opdracht van het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor jeugd en volwassenen voerde Enter dit onderzoeksproject uit. Enter stond in voor de coördinatie van de toegankelijkheidsonderzoeken, de analyse van de resultaten en de opmaak van beleidsaanbevelingen. Na een oproep van het Agentschap werden er uit de kandidaturen 21 cultuurcentra en 4 gemeenschapscentra geselecteerd om een toegankelijkheidsonderzoek te ondergaan.

Voor de concrete uitvoering van de toegankelijkheidsonderzoeken deed Enter een beroep op de provinciale adviesbureaus toegankelijkheid. De toegankelijkheidsonderzoeken van de centra gebeurde aan de hand van deze nieuwe methodiek die ontwikkeld werd voor de invulling van de nieuwe databank 'Toegankelijk Vlaanderen'.

3.1 Situering Toegankelijk Vlaanderen

De databank Toegankelijk Vlaanderen en bijhorende website werd ontwikkeld in 2002 door de vzw Toegankelijkheidsbureau. In 2005 werd onder impuls van Gelijke Kansen Vlaanderen de databank uitgebreid naar heel Vlaanderen en sindsdien verlenen alle Vlaamse provincies hun medewerking aan de invulling hiervan. De grote meerwaarde hiervan is dat over heel Vlaanderen een uniforme methodiek en normen gehanteerd worden om de toegankelijkheid in kaart te brengen. Sedert 2007 wordt de databank beheerd door Enter.

De hoofddoelstelling van de databank Toegankelijk Vlaanderen was het objectief informeren van gebruikers over de mate van toegankelijkheid van publieke gebouwen en omgeving in Vlaanderen. Doordat de publieke infrastructuur op vlak van toegankelijkheid meestal zwaar tekort schiet, moeten mensen met een beperking zich vooraf informeren hierbij is betrouwbare en gedetailleerde informatie essentieel. Op basis van de opgebouwde ervaring is er sinds kort een **nieuwe methodiek** ontwikkeld die naast de informatie voor de gebruikers, ook uitdrukkelijk mikt op het oplossingsgericht begeleiden van eigenaars naar betere toegankelijkheid. Daarnaast wordt de databank ook een belangrijk Vlaams beleidsinstrument. Doordat de screeningsresultaten vertaald worden in concreet cijfermateriaal, weten we zo hoe toegankelijk de publieke gebouwen zijn en kunnen we op basis hiervan ook beleidsindicatoren ontwikkelen zodat het toegankelijkheidsbeleid ook beter kan gemonitord worden.

De criteria om toegankelijkheid te beoordelen blijven dezelfde maar de methodiek van opmeten en de output verschillen.

3.2 Aanpak nieuwe methodiek Toegankelijk Vlaanderen

Het cultuur- of gemeenschapscentrum wordt **ter plaatse** onderzocht door een toegankelijkheidsadviseur (architect of bouwkundig ingenieur). Het toegankelijkheidsonderzoek brengt de toegankelijkheid van het gebouw in kaart op basis van betrouwbare informatie. De gegevens worden zo objectief mogelijk weergegeven worden per gebouw onderdeel, zowel naar eigenaars/beheerders, als naar gebruikers en beleidsmakers toe.

De toegankelijkheidsadviseur houdt rekening met de **keten van toegankelijkheid**. Het is namelijk van belang dat het totale parcours dat een bezoeker naar en in een cultuur- en of gemeenschapscentrum kan afleggen voldoende toegankelijk is en dat de toegankelijkheidsketen nergens onderbroken wordt. Belangrijke begrippen hierbij zijn de bereikbaarheid, betreedbaarheid, bruikbaarheid en begrijpbaarheid van de accommodatie en de verschillende onderdelen. Om te bepalen welke items binnen een onderdeel van een bepaald gebouw type bekeken worden gaan we uit van het '**vetoprincipe**'. Hierbij vertrekken we van de vraag: 'Wat is voor personen met een beperking een reden om een gebouw niet zelfstandig te kunnen bezoeken?'. Let op, er wordt geen totaalscore gegeven voor het hele gebouw maar wel per onderdeel of een combinatie van onderdelen in het gebouw (parkeergelegenheid, toegangspaden, inkom, verticale circulatie, lift, vergaderzaal, aangepast toilet ...).

De mate van toegankelijkheid wordt weergegeven in **drie niveaus**:

- niet toegankelijk
- +/- gedeeltelijk toegankelijk of toegankelijk met hulp
- + zelfstandig toegankelijk

Hierbij wordt rekening gehouden met de noden van **alle doelgroepen** zoals personen met een motorische, visuele, auditieve beperking en personen met allergie en ademhalingsproblemen.

De toegankelijkheidsresultaten worden ook weergegeven in een **schema** waarbij via kleuren groen (+), oranje (+/-) en rood (-) de toegankelijkheid van de verschillende onderdelen van het gebouw in kaart gebracht worden. Op deze wijze krijgt men in één oogopslag een totaaloverzicht van het gebouw. Dit is voor de eigenaar maar ook voor de gebruiker een interessant hulpmiddel.

Elke screening resulteert in een **rapport** voor de **eigenaar** of beheerder van het centrum. Het gedetailleerd screeningsverslag toont aan waar zich in de accommodatie knelpunten voordoen, maar formuleert ook een concreet **actieplan** op drie niveaus, dit kan gaan van kleine aanpassingen in functie van afwerking en/of inrichting tot aanpassingen die eerder van structurele aard zijn en waarvoor grotere werken of eventueel verbouwingen nodig kunnen zijn.

- Ingrepen in functie van de afwerking: **werken voor het verbeteren van toegankelijkheid en het gebruikskomfort**
Werken die vrij eenvoudig en met beperkte middelen uitgevoerd kunnen worden, meestal door eigen personeel. Deze werken verhogen in grote mate het gebruikskomfort van het gebouw maar vragen weinig kosten en organisatie. Bv. het aanbrengen van contrastmarkeringen, het verplaatsen van meubilair, het aanbrengen van een beugel ...
- Ingrepen in functie van de inrichting: **verbeteren van de algemene toegankelijkheid**
Werken die enige planning en budget vragen. Het zijn vrij eenvoudige werken, maar die toch meer organisatie vragen dan de ingrepen in functie van

de afwerking. Deze werken dragen bij tot de algemene toegankelijkheid van het gebouw. Bv. het aanpassen van de draairichting van de deur, een drempel wegwerken, stoelen voorzien met een armleuning ...

- Structurele ingrepen: **werken in functie van de integrale toegankelijkheid**

Werken waarbij aanpassingen moeten gebeuren aan de structuur van het gebouw. Deze werken vereisen een structurele aanpak en eventuele verbouwwerken. Ze dragen bij tot de integrale toegankelijkheid van het gebouw en zijn omgeving bv. toegangspaden heraanleggen, deuren verbreden, sanitair blok herinrichten, lift plaatsen ...

Het rapport wordt **toegelicht door de toegankelijkheidsadviseur** bij de eigenaar. Dit heeft het grote voordeel dat tekst en uitleg kan gegeven worden over toegankelijkheid en de mogelijkheden die het gebouw biedt om verbeteringen aan te brengen. Er kan ingegaan worden op vragen die de eigenaar heeft, en ook gekeken worden naar de haalbaarheid om het gebouw integraal toegankelijk te maken. Indien echter concrete gedetailleerde oplossingen op maat gevraagd worden, kan dit gevolgd worden door een advies.

De resultaten van de toegankelijkheidsonderzoeken zullen ook raadpleegbaar worden via de **vernieuwde website** van Toegankelijk Vlaanderen. Bezoekers of organisatoren kunnen de objectief verzamelde gegevens opvragen en vooral zelf de bezoekbaarheid van het gebouw bepalen. Via uitgebreide zoekfuncties op de website zal de gebruiker kunnen inzoomen op speciale voorzieningen voor personen met een beperking, zoeken op niveaus van toegankelijkheid, regio, categorie van gebouw enz. en een combinatie van de verschillende items. Op deze wijze kan gemakkelijker een keuze gemaakt worden in functie van toegankelijkheid en kan men vergelijken. In de loop van 2012 zal de nieuwe website op www.toegankelijkvlaanderen.be of www.toevla.be gelanceerd worden. Tot dan blijven de resultaten van de oude databank consulteerbaar via deze URL's.

De vernieuwde methodiek laat ook toe om fijnmazige gegevens over de toegankelijkheid op de verschillende beleidsniveaus (zowel lokaal als provinciaal en Vlaams) te verzamelen.

3.3 Concrete taken in functie van de screening

De screeningsopdrachten omvatten volgende elementen :

- het contacteren van de eigenaars van de te screenen accommodaties voor alle **praktische afspraken**;
- een **screening ter plaatse** door een toegankelijkheidsadviseur (bouwkundig ingenieur, architect of industrieel ingenieur bouwkunde) en volgens de methodiek en richtlijnen zoals uitgewerkt in het kader van de vernieuwde Toevla-databank;
- deze opdracht beperkt zich tot de **publiek toegankelijke delen** van de cultuurcentra. Deze omvatten de toegang, de parkeergelegenheid, het theater en andere zalen, cafetaria, toiletten, de circulatie tussen deze ruimtes en de bereikbaarheid van de accommodatie via het openbaar vervoer ...;
- het **invoegen van de gegevens** van het toegankelijkheidsonderzoek (foto- en beeldmateriaal, algemene informatie over de accommodatie, de opdrachtgever en bijhouden van de status van het dossier) in de nieuwe Toevla-databank zodat zowel de gegevens naar de eigenaar (rapport) als naar de gebruiker (website) duidelijk aanwezig zijn;
- de toelichting van het gegenereerde rapport aan de eigenaar door de toegankelijkheidsadviseur.

3.4 Coördinatie van screeningsopdrachten

Enter stond in voor de coördinatie van de screeningsopdrachten. Voor de uitvoering van de toegankelijkheidsonderzoeken deed Enter een beroep op de adviesbureaus toegankelijkheid. De verschillende adviesbureaus werden over dit project aangesproken:

- ✓ Adviesbureau Toegankelijke Omgeving vzw (ATO) (Oost-Vlaanderen);
- ✓ Centrum voor Toegankelijkheid Provincie Antwerpen (CTPA) (Antwerpen);
- ✓ Toegankelijkheidsbureau vzw (Limburg, Vlaams-Brabant, Brussel);
- ✓ Westkans vzw (West-Vlaanderen).

Het adviesbureau CTPA in de provincie Antwerpen koos er voor om niet deel te nemen aan dit project. De centra gelegen in de provincie Antwerpen werden daarom verdeeld tussen ATO en het Toegankelijkheidsbureau.

Tabel 1: Overzicht gescreende accommodaties

Type	Naam	Postcode	Gemeente	Provincie	Categorie	Adviesbureau
CC	het Gasthuis	3200	Aarschot	Vlaams-Brabant	B	Toegankelijkheidsbureau
CC	De Meent	1652	Beersel	Vlaams-Brabant	C	Toegankelijkheidsbureau
CC	De Borre	3360	Bierbeek	Vlaams-Brabant	C	Toegankelijkheidsbureau
CC	Casino	8370	Blankenberge	West-Vlaanderen	C	Westkans
CC	Ruiterhal	2930	Brasschaat	Antwerpen	C	ATO
CC	Stadsschouwburg	8000	Brugge	West-Vlaanderen	A	Westkans
CC	Kruispunt en dienstencentrum ten Patershove	8600	Diksmuide	West-Vlaanderen	C	Westkans
CC	Westrand	1700	Dilbeek	Vlaams-Brabant	A	Toegankelijkheidsbureau
CC	De Werft	2440	Geel	Antwerpen	B	Toegankelijkheidsbureau
CC	C-Mine	3600	Genk	Limburg	A	Toegankelijkheidsbureau
CC	Strombeek	1853	Grimbergen	Vlaams-Brabant	A	Toegankelijkheidsbureau
CC	't Vondel	1500	Halle	Vlaams-Brabant	B	Toegankelijkheidsbureau
CC	Zwanenberg	2220	Heist-op-den-Berg	Antwerpen	C	Toegankelijkheidsbureau
CC	Scharpoord	8300	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	B	Westkans
CC	De Mol	2500	Lier	Antwerpen	B	Toegankelijkheidsbureau
CC	Torenzaal	9160	Lokeren	Oost-Vlaanderen	B	ATO
CC	Mechelen	2800	Mechelen	Antwerpen	A	Toegankelijkheidsbureau
CC	Den Blank	3090	Overijse	Vlaams-Brabant	B	Toegankelijkheidsbureau
CC	cc Palethe	3900	Overpelt	Limburg	C	Toegankelijkheidsbureau
CC	Domein de Brouckere	8820	Torhout	West-Vlaanderen	C	Westkans
CC	Guldenberg	8560	Wevelgem	West-Vlaanderen	C	Westkans
GC	de Bijenkorf	9960	Assenede	Oost-Vlaanderen	n.v.t.	ATO
GC	Gemeentelijke feestzaal Katerhoek	9910	Knesselare	Oost-Vlaanderen	n.v.t.	ATO
GC	De Kollebloem	2870	Puurs	Antwerpen	n.v.t.	Toegankelijkheidsbureau
GC	De Wildeman	3020	Herent	Vlaams-Brabant	n.v.t.	Toegankelijkheidsbureau

4. Resultaten

4.1 Resultaten per individueel cultuur- of gemeenschapscentrum

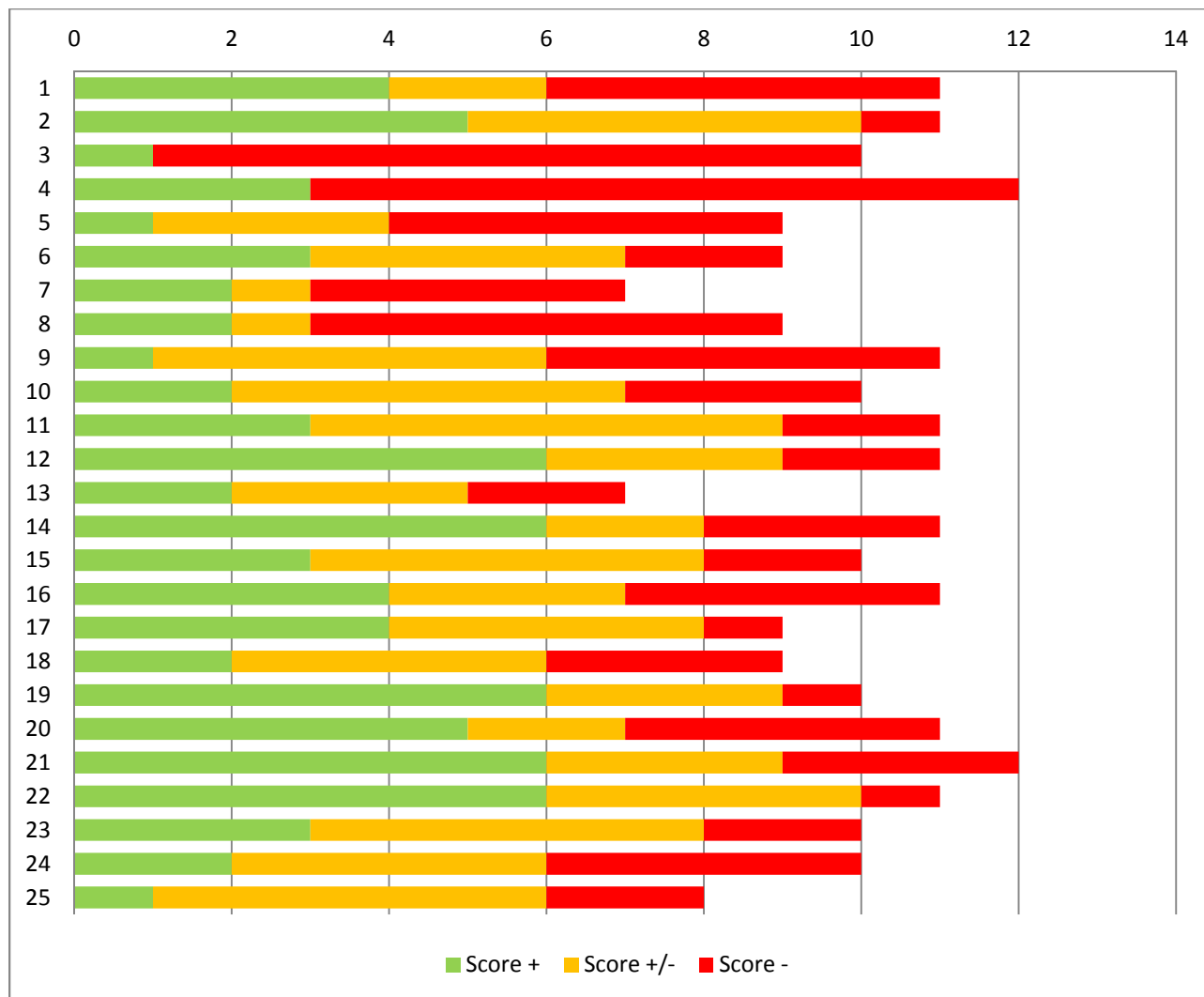
Er werden 25 accommodaties gescreend, 21 cultuurcentra en 4 gemeenschapscentra. 5 cultuurcentra behoren tot de categorie A, 7 tot de categorie B en 9 categorie C. Verdeeld over de provincies betekent dit 2 Limburgse cultuur- en gemeenschapscentra, 3 Oost-Vlaamse, 6 Antwerpse, 6 West-Vlaamse en 8 centra in Vlaams-Brabant.

De toegankelijkheidsadviseur is ter plaatse geweest om de toegankelijkheidsketen van het centrum te beoordelen. Elke eigenaar/ beheerder ontving een rapport met de resultaten van de toegankelijkheid van de verschillende onderdelen van het gebouw met een concreet actieplan. Dit eindverslag en het actieplan werd daarop besproken met de eigenaar / beheerder om hem/haar door dit proces te begeleiden. Indien dit nog niet gebeurd is, zal dit gesprek zo snel mogelijk plaatsvinden, de nodige afspraken zijn in principe al vastgelegd.

De toegankelijkheidsketen doorloopt de verschillende publiek toegankelijke functies van het gebouw: parkeergelegenheid (inclusief aangepaste parkeerplaatsen), toegangspaden, inkom, horizontale en verticale circulatie, sanitair (inclusief aangepaste toiletten), toeschouwersruimte, vergaderzaal, multifunctionele ruimte, expositieruimte, eet- en drinkgelegenheid. In dit project werd ook de artiestenzone meegenomen. Daarnaast is er ook over de verschillende functies heen aandacht voor de verschillende services en voorzieningen en bewegwijzering en signalisatie.

Hierna volgt een samenvattende overzichtstabel van de resultaten van de verschillende centra. Let op, er wordt geen algemene score gegeven van het hele gebouw. Het is van belang dat de opeenvolgende delen in het gebouw een goede score krijgen zodat de keten van toegankelijkheid niet onderbroken wordt. Deze tabel zal ook op de vernieuwde website via de nodige zoekopdrachten getoond worden. Indien er meerdere gelijkaardige ruimtes zijn wordt in deze tabel de beste score getoond: bijvoorbeeld bij meerdere toeschouwersruimten wordt in de tabel de beste score onder 'toeschouwersruimte' getoond. Voor gebruikers van de website is het immers interessant informatie te krijgen of er wel degelijk één goede toeschouwersruimte is. Meer informatie kan dan onderliggend teruggevonden worden.

Grafiek 1: Overzicht scores +, +/-, - op gebouwniveau per centrum

Tabel 2: Overzichtstabel scores op gebouwniveau per centrum

Naam accommodatie	Gemeente	Provincie	Categorie	Parkeergelegenheid	Toegangspaden	Inkom	Horizontale circulatie	Verticale circulatie	Toiletten	Toeschouwersruimte	Expositieruimte	Vergaderruimte	Eet- en drinkgelegenheden	Multifunctionele ruimte	Artiestenzone	Score +	Score +/-	Score -	Score n.v.t.	aantal +, +/-, -
Cultuurcentra (21)																				
CC Mechelen	Mechelen	Antwerpen	A	-	+	+	-	-	+/-	-	+		+/-	+	-	4	2	5	1	11
C-Mine	Genk	Limburg	A	+/-	+	-	+	+	+/-	+	+/-	+/-	+		+/-	5	5	1	1	11
CC Westrand	Dilbeek	Vlaams-Brabant	A	-	-	-	-	-	-	-	-	+			-	1	0	9	2	10
CC Strombeek	Grimbergen	Vlaams-Brabant	A	-	-	+	-	-	-	-	+	-	+	-	-	3	0	9	0	12
Stadsschouwburg	Brugge	West-Vlaanderen	A	-	+	-	+/-	-	-	+/-			+/-		-	1	3	5	3	9
CC De Werft	Geel	Antwerpen	B	*	+	+/-	+		+/-	+		-	+/-	+/-	-	3	4	2	2	9
CC De Mol	Lier	Antwerpen	B	+	-	+/-	+		-	-					-	2	1	4	5	7
Toreenzaal	Lokeren	Oost-Vlaanderen	B	-	-	+	+	-	-	+/-		-			-	2	1	6	3	9
CC het Gasthuis	Aarschot	Vlaams-Brabant	B	+/-	+/-	+	-	-	-	+/-	+/-	+/-	-		-	1	5	5	1	11
CC 't Vondel	Halle	Vlaams-Brabant	B	+/-	+/-	+	+/-	-	-	+/-		+/-	+		-	2	5	3	2	10
CC Den Blank	Overijse	Vlaams-Brabant	B	+	+	+/-	+/-	-	+/-	+/-	+/-	+/-	+		-	3	6	2	1	11
Scharpoord	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	B	-	+	+	+	+/-	+/-	+	-	+	+/-	+		6	3	2	1	11
Ruiterhal	Brasschaat	Antwerpen	C	+/-	+	+/-	+		-	+/-					-	2	3	2	5	7
CC Zwanenberg	Heist-op-den-Berg	Antwerpen	C	-	+	+	+/-	+	-	+	+/-	+	+		-	6	2	3	1	11
Palethe	Overpelt	Limburg	C	+	+	+	+/-	+/-	-	+/-			-	+/-	+/-	3	5	2	2	10
De Meent Alseberg	Beersel	Vlaams-Brabant	C	+/-	-	+/-	+	-	-	+		+/-	+	+	-	4	3	4	1	11
CC De Borre	Bierbeek	Vlaams-Brabant	C	-	+	+/-	+	+/-	+/-	+	+	+/-				4	4	1	3	9
CC Casino	Blankenberge	West-Vlaanderen	C	+/-	+/-	+/-	-	-	+/-		+		-	+		2	4	3	3	9
CC Guldenberg	Wevelgem	West-Vlaanderen	C	+	+	+/-	+	+/-	+/-	+		+	+		-	6	3	1	2	10

CC Kruispunt	Diksmuide	West-Vlaanderen	C	-	+	+	+		-	+	+	+/-	-	+/-	-	5	2	4	1	11
CC De Brouckère	Torhout	West-Vlaanderen	C	+/-	+	+	-	+/-	-	+	+	+/-	+	+	-	6	3	3	0	12

totaal cultuurcentra

Score +	4	13	10	10	2	0	9	6	4	8	5	0
Score +/-	7	3	8	5	5	8	7	4	8	4	3	2
Score -	9	5	3	6	10	13	4	2	3	4	1	16
n.v.t.	0	0	0	0	4	0	1	9	6	5	12	3

Gemeenschapscentra (4)

De Kollebloem	Puurs	Antwerpen		+	+	+	+/-	+/-	+	-	+	+/-	+	+/-		6	4	1	1	11
de Bijenkorf	Assenede	Oost-Vlaanderen		+/-	+	+/-	+	-	+/-	+		+/-	+/-		-	3	5	2	2	10
Katerhoek	Knesselare	Oost-Vlaanderen		-	+/-	+	+	-	-			-	+/-	+/-	+/-	2	4	4	2	10
De Wildeman	Herent	Vlaams-Brabant		-	+	+/-	+/-	+/-	-	+/-		+/-				1	5	2	4	8

totaal gemeenschapscentra

Score +	1	3	2	2	0	1	1	1	0	1	0	0
Score +/-	1	1	2	2	2	1	1	0	3	2	2	1
Score -	2	0	0	0	2	2	1	0	1	0	0	1
n.v.t.	0	0	0	0	0	0	1	3	0	1	2	2

Totaal alle cultuur- en gemeenschapscentra

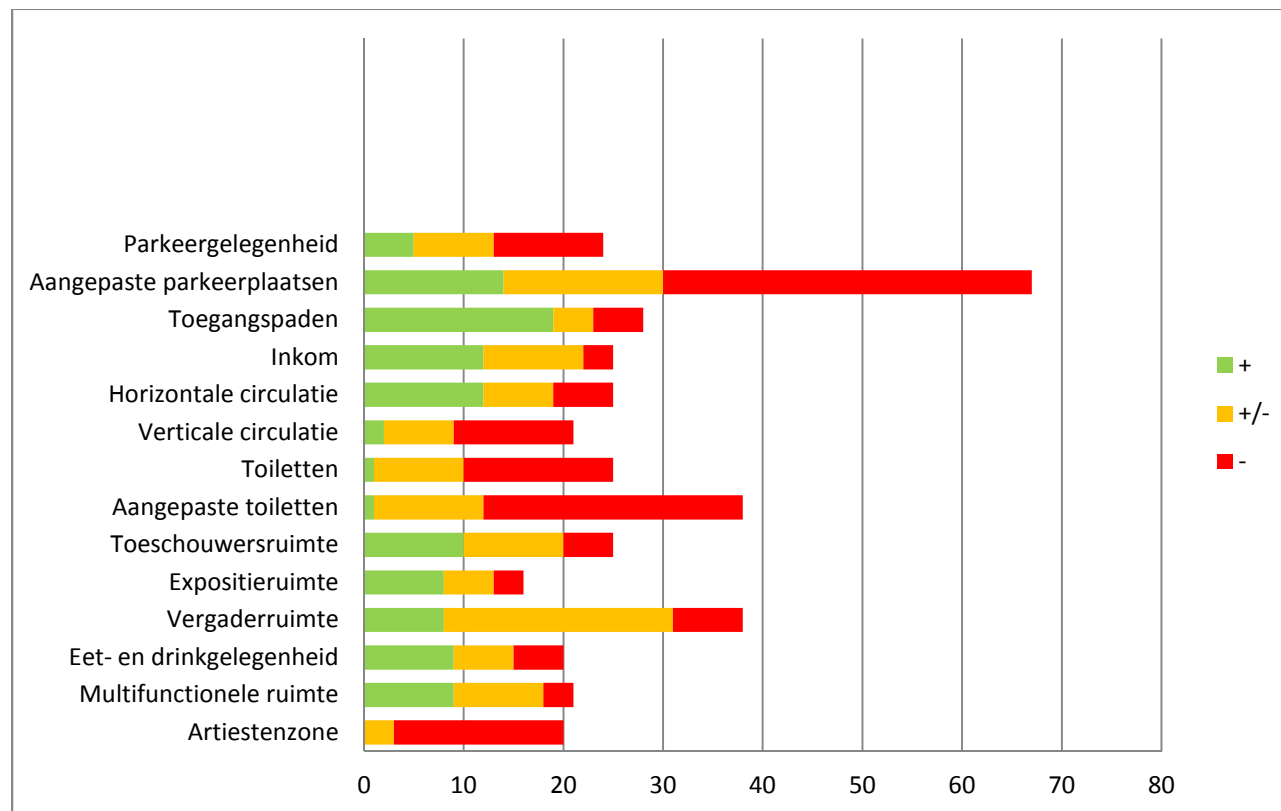
Score +	5	16	12	12	2	1	10	7	4	9	5	0
Score +/-	8	4	10	7	7	9	8	4	11	6	5	3
Score -	11	5	3	6	12	15	5	2	4	4	1	17
n.v.t.	0	0	0	0	4	0	2	12	6	6	14	5

Legende:

De mate van toegankelijkheid wordt weergegeven in drie niveaus:

- niet toegankelijk (rood)
- +/- gedeeltelijk toegankelijk of toegankelijk met hulp (oranje)
- + zelfstandig toegankelijk (groen)
- * in uitvoering

Grafiek 2: Overzicht scores op basis van aantal aanwezige ruimtes 25 cultuurcentra

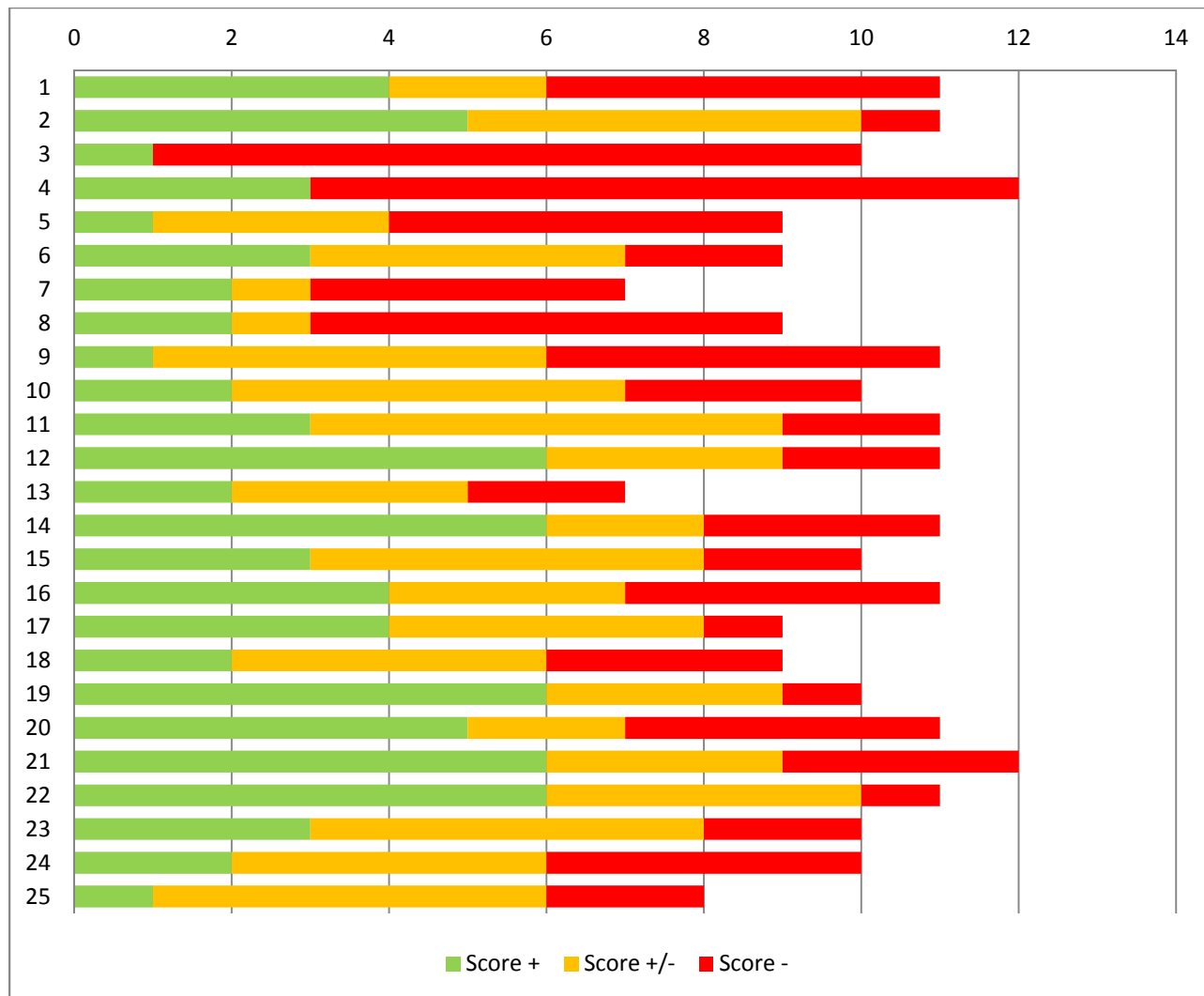

4.2 Globale resultaten

We starten de globale resultaten met een aantal algemene aandachtspunten:

- ✓ Aangezien het hier gaat om een beperkte steekproef, 21 cultuurcentra en 4 gemeenschapscentra, zullen we enkel vermelden waar er significante verschillen zijn tussen de verschillende categorieën of provincies .
- ✓ Voor elk onderdeel zijn er informatieve en scorebepalende elementen. In deze analyse focussen we ons vooral op de scorebepalende elementen.
- ✓ Het gebouw scoort niet in zijn geheel maar per onderdeel. We hebben geen weging gegeven aan het belang van het onderdeel in functie van toegankelijkheid. De inkom bijvoorbeeld weegt niet zwaarder door dan de vergaderruimte.
- ✓ Een negatieve score kan te wijten zijn aan eenvoudige of structurele knelpunten.

Grafiek 1: Overzicht scores +, +/-, - op gebouwniveau per centrum

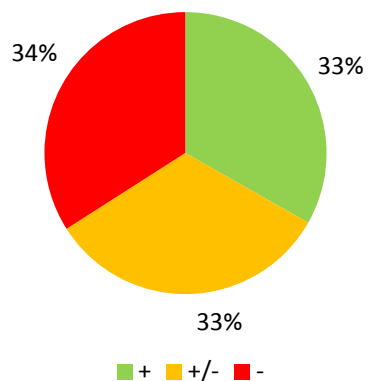

Tabel 2 en Grafiek 1 tonen de verschillende scores van de (eventueel best scorende) ruimtes in de verschillende centra. Deze scores hebben dus betrekking op het gebouwniveau. Het valt op dat geen enkel centrum op alle onderdelen + scoort en dus in zijn geheel zelfstandig toegankelijk is. 4 centra hebben slechts 1 ruimte die + scoort . 4 centra hebben 1 ruimte die - scoort.

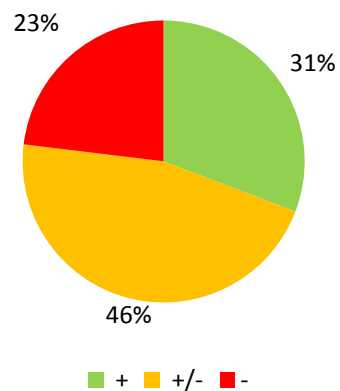
Als we dan kijken naar aantal effectief aanwezige ruimtes (dus niet alleen de best aanwezige) zien we in Grafiek 2 dat de toegankelijkheidsproblemen zich vooral situeren bij de aangepaste parkeerplaatsen, de aangepaste toiletten, verticale circulatie en de artiestenzone.

Per hoofdonderdeel zoomen we vanaf 4.2.1 verder in op de mate van toegankelijkheid, waar de knelpunten zich situeren en welke acties kunnen ondernomen worden om deze te verhelpen. Inleidend wordt telkens ook het hoofdonderdeel gedefinieerd en een aantal richtlijnen aangegeven waaraan het best voldoet.

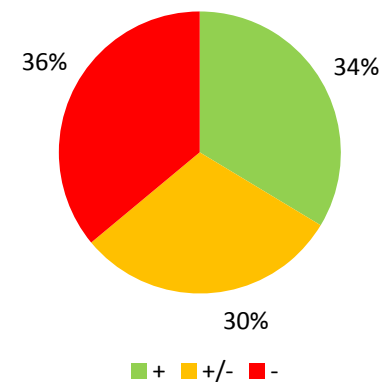
Grafiek 3: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau 25 CENTRA

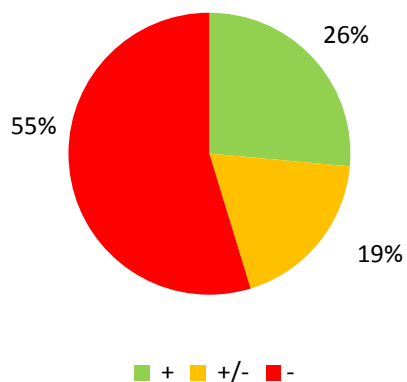
Grafiek 4: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau 4 GEMEENSCHAPSCENTRA

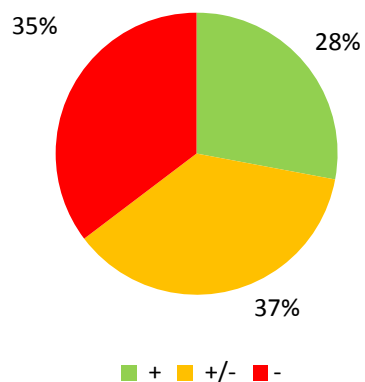
Grafiek 5: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau 21 CULTUURCENTRA

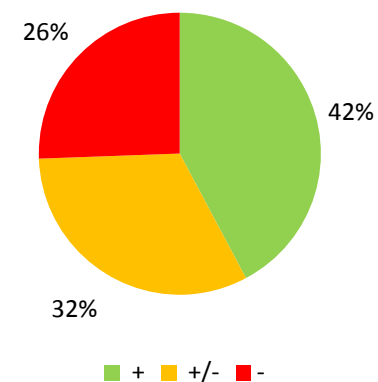
Grafiek 6: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau 5 CULTUURCENTRA CATEGORIE A

Grafiek 7: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau 7 CULTUURCENTRA CATEGORIE B

Grafiek 8: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau 9 CULTUURCENTRA CATEGORIE C

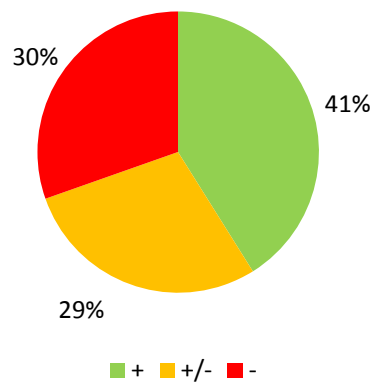

Als we alle scores +, +/- en - op gebouwniveau van de 25 centra optellen, merken we een gelijkmatige verdeling. Maar dit houdt ook in dat 1 op 3 onderdelen niet toegankelijk is, 2 op 3 is toegankelijk of toegankelijk met hulp. (cf. Grafiek 3).

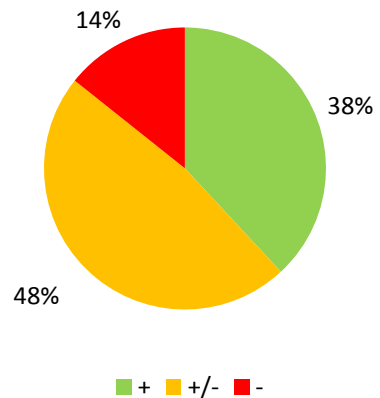
Maken we een onderscheid tussen cultuurcentra (Grafiek 5) en gemeenschapscentra (cf. Grafiek 4), zien we dat bij de meerderheid van de onderdelen in de gemeenschapscentra toegankelijk is met hulp en dat bij de cultuurcentra er eerder ook een gelijke verdeling voorkomt.

Als we de categorieën van de cultuurcentra apart bekijken, blijkt dat categorie A eerder ontoegankelijk is en categorie C eerder toegankelijk (cf. Grafiek 6, Grafiek 7 en Grafiek 8). Bij deze herhalen we dat dit onderzoek eerder over een beperkte steekproef gaat. De resultaten moeten dus genuanceerd worden.

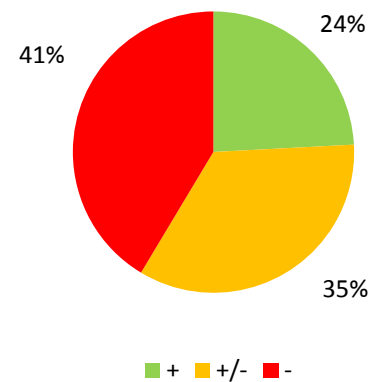
Grafiek 9: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau ANTWERPEN 6 CENTRA

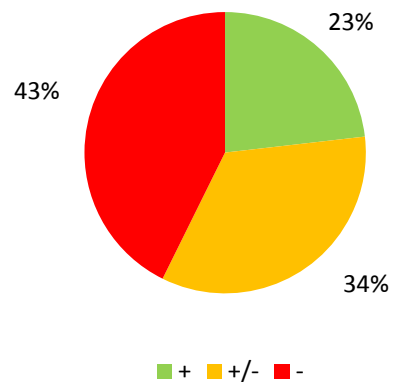
Grafiek 10: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau LIMBURG 2 CENTRA

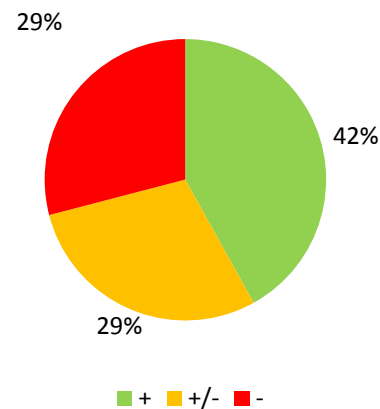
Grafiek 11: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau OOST-VLAANDEREN 3 CENTRA

Grafiek 12: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau VLAAMS-BRABANT 8 CENTRA

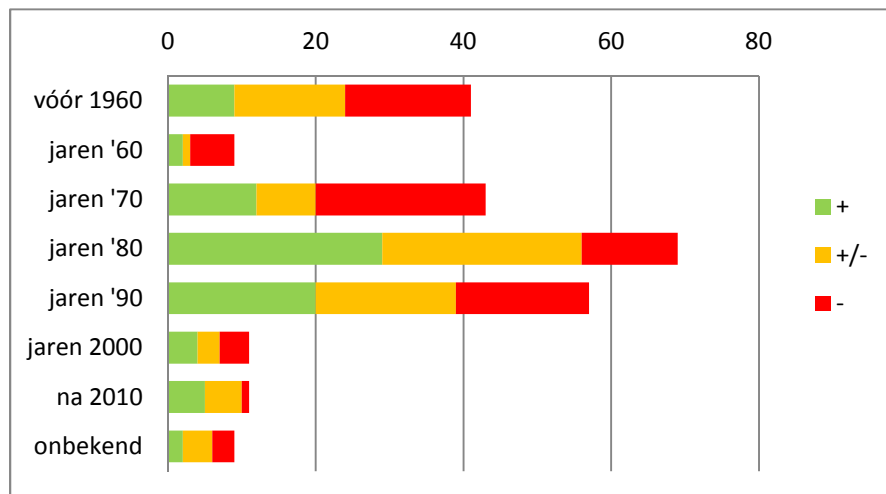

Grafiek 13: Verdeling scores +, +/-, - op basis van gebouwniveau WEST-VLAANDEREN 6 CENTRA

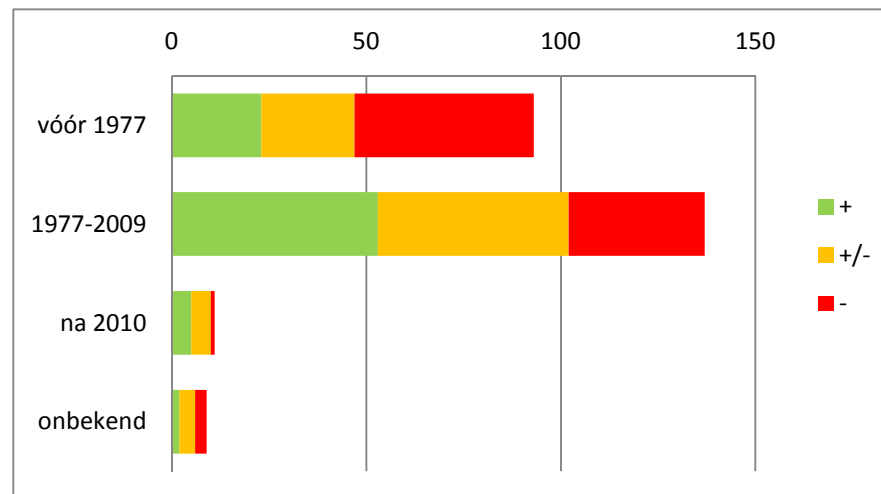

In de verschillende provincies werden in dit onderzoek niet overal hetzelfde aantal centra gescreend op vlak van toegankelijkheid gescreend. Indien toch op basis van gebouwniveau een onderscheid maken tussen de verschillende provincies, merken we dat Limburg, West- en Oost-Vlaanderen vrij goed scoren (cf. Grafiek 9, Grafiek 10, Grafiek 11, Grafiek 12 en Grafiek 13). De verschillen zijn echter te klein om daar grote conclusies aan op te hangen .

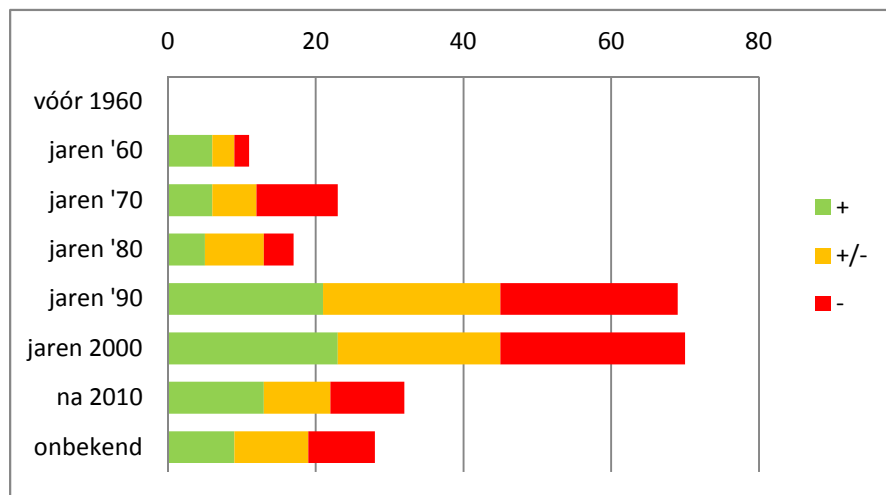
Grafiek 14: Verdeling scores +, +/-, - op basis van bouwjaar 25 centra

Grafiek 15: Verdeling scores +, +/-, - op basis van bouwjaar 25 centra

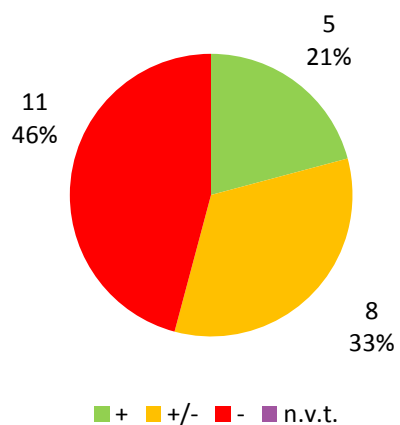
Grafiek 16: Verdeling scores +, +/-, - op basis van jaar laatste bouwvergunning 25 centra

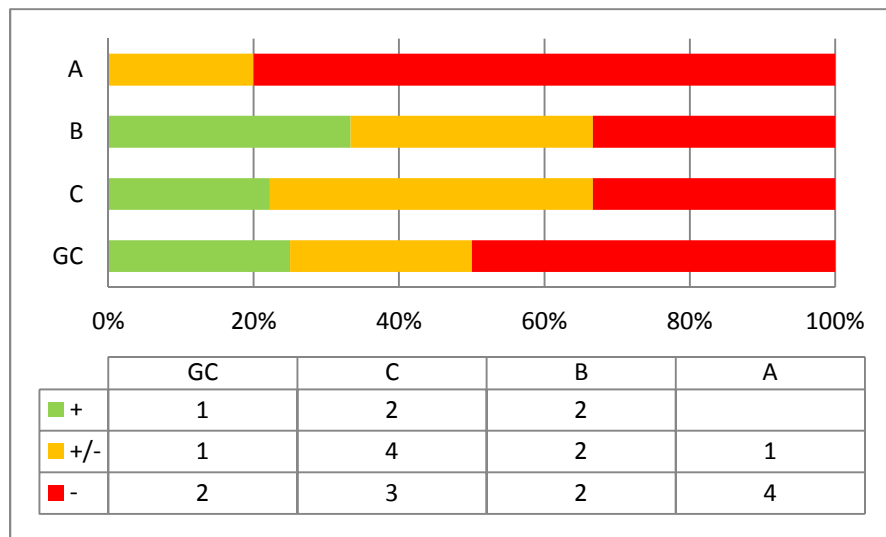
Uit de oefening op basis van het bouwjaar (cf. Grafiek 14, Grafiek 15) blijkt een verbetering op vlak van toegankelijkheid bij nieuwere gebouwen. In Grafiek 15 zijn de jaartallen 1977 en 2010 als ijkpunten genomen door het Koninklijk Besluit van 9 mei 1977 in uitvoering van de wet van 17 juli 1975 betreffende de toegang van gehandicapten tot gebouwen toegankelijk voor het publiek en de nieuwe Vlaamse stedenbouwkundige verordening op de toegankelijkheid van de publieke gebouwen die sinds 1 maart 2010 van kracht is.

Als we kijken naar het jaar waarin de laatste bouwvergunning werd ingediend in Grafiek 16, merken we dat ruimtes in gebouwen verbouwd in de jaren '90 en 2000 toch nog onvoldoende scores. De vraag is echter wel of die ruimtes effectief ook mee werden meegenomen in de verbouwingswerken.

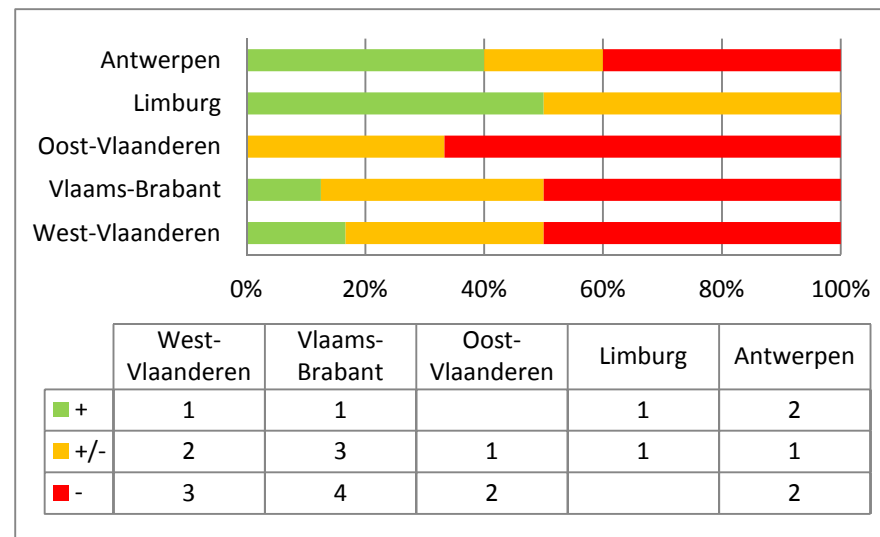
Grafiek 17: Parkeergelegenheid, verdeling scores 24 centra

Grafiek 18: Parkeergelegenheid, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum

Grafiek 19: Parkeergelegenheid, provinciale verdeling

4.2.1 Parkeergelegenheid

= Het geheel van parkeerplaatsen, al dan niet aangepast.

Een aantal plaatsen op het parkeerterrein dienen voorbehouden en aangepast te zijn. De aangepaste en/of voorbehouden parkeerplaatsen dienen voldoende groot te zijn. Ze worden voorzien van een vlakke, rolstoelvaste ondergrond en een duidelijke omlijning. De voorbehouden parkeerplaatsen worden daarbij nog gesignaleerd met een officieel bord.

a) Mate van toegankelijkheid

De parkeergelegenheid scoort op basis van de beste aanwezige aangepaste parkeerplaats. Uit de resultaten van de onderzochte centra (cf. Grafiek 17) blijkt dat de beste aangepaste parkeerplaats van 11 van de 24 centra¹ niet voldoet. Met andere woorden, in bijna de helft van de onderzochte centra zijn de aangepaste parkeerplaatsen niet toegankelijk. In slechts 5 centra is de beste aangepaste parkeerplaats ook effectief zelfstandig toegankelijk. Uit de globale resultaten van Grafiek 2 blijkt dat ook op totaal aantal aangepaste parkeerplaatsen van alle centra samen, de overgrote meerderheid niet toegankelijk is: 37 van 67 aangepaste parkeerplaatsen zijn niet toegankelijk, 14 plaatsen zijn wel zelfstandig toegankelijk.

Uit Grafiek 18 blijkt dat vooral de parkeergelegenheden van de cultuurcentra van categorie A niet toegankelijk zijn. De parkeergelegenheden van categorie B en C en de gemeenschapscentra geven gelijkaardige resultaten met een meer evenwichtige verdeling tussen de scores.

Grafiek 19 toont de verdeling van de scores over de verschillende provincies heen. Limburg scoort beter dan de andere provincies, Oost-Vlaanderen hinkt wat achterop. Maar gezien het beperkt aantal gescreende centra zijn de resultaten op basis van de verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum en de provinciale verdeling te nuanceren.

b) Knelpunten

Bij de onderzochte parkeerterreinen bleken vooral het aantal aangepaste parkeerplaatsen en de ondergrond een probleem te vormen. Aangepaste parkeerplaatsen zijn vaak te klein of te smal. Het hellingspercentage, de markering en de ondergrond zijn onvoldoende.

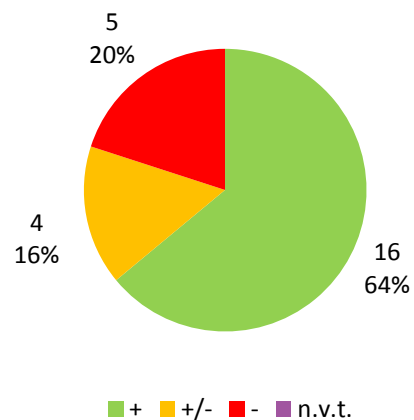
c) Actiepunten

Vaak voorkomende actiepunten:

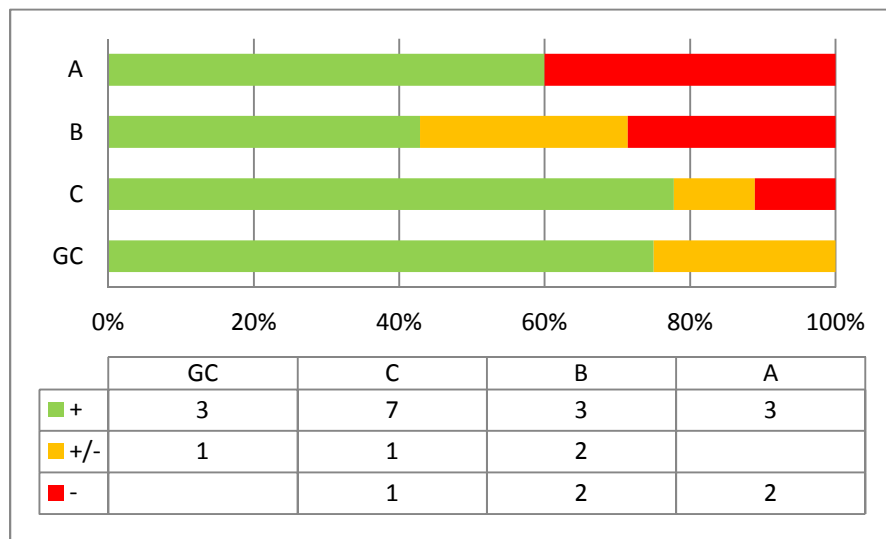
- ✓ Ingrepen i.f.v. afwerking: markering (duidelijker aanbrengen), signalisatie
- ✓ Ingrepen i.f.v. inrichting: bijkomende aangepaste parkeerplaatsen voorzien, aangepaste parkeerplaatsen verbreden
- ✓ Structurele ingrepen: aangepaste parkeerplaats heraanleggen

¹ Eén centrum is momenteel werken aan het uitvoeren aan het parkeerterrein.

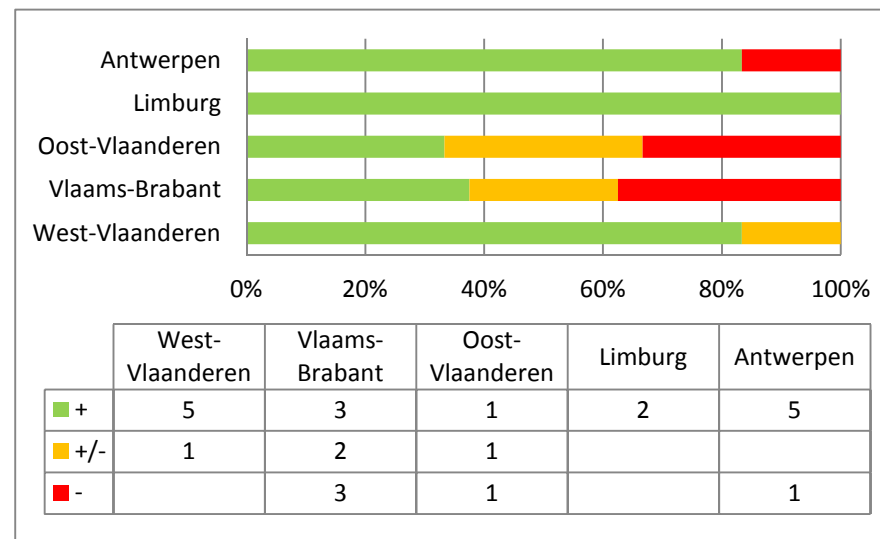
Grafiek 20: Toegangspaden, verdeling scores 25 centra

Grafiek 21: Toegangspaden, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum

Grafiek 22: Toegangspaden, provinciale verdeling

4.2.2 Toegangspaden

= De paden die tot aan de inkom lopen. Vertrekkend van het openbaar domein, de parkeerplaatsen ...

Toegangspaden worden best drempelloos en zonder obstakels voorzien. Indien er hoogteverschillen (in de vorm van een trap ...) aanwezig zijn dan dienen deze steeds ook door een helling overbrugd te worden of een combinatie van trap met helling.

a) Mate van toegankelijkheid

De meeste toegangspaden van de onderzochte centra zijn goed toegankelijk. Slechts 1 op 5 scoort slecht. (cf. Grafiek 20)

b) Knelpunten

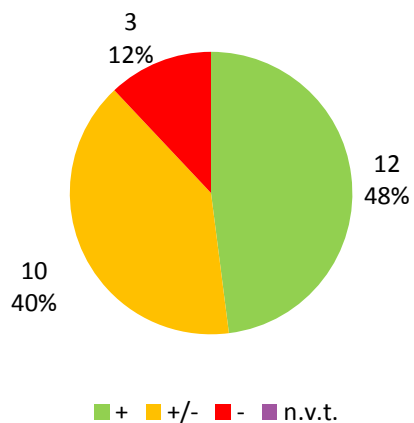
Bij de toegangspaden ligt het probleem vaak bij de ondergrond en de wegbedekking. Toegangspaden zijn vaak in slechte staat of de ondergrond is niet rolstoelvast of vlak. Andere knelpunten zijn hoogteverschillen, dwarshellingen of drempels. Versmallingen en de breedte van de toegangspaden vormen minder een probleem.

c) Actiepunten

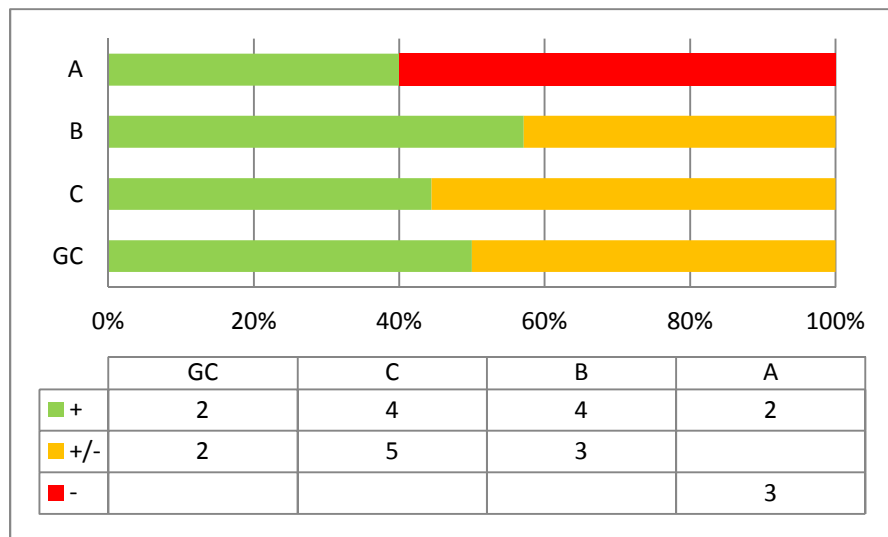
Vaak voorkomende actiepunten:

- ✓ Ingrepen i.f.v. afwerking: signalisatie en bewegwijzering aanbrengen en/of vervangen
- ✓ Ingrepen i.f.v. inrichting: verharding van het toegangspad verbeteren, drempels wegwerken
- ✓ Structurele ingrepen: toegangspaden heraanleggen (dwarshellingen vermijden, andere ondergrond ...)

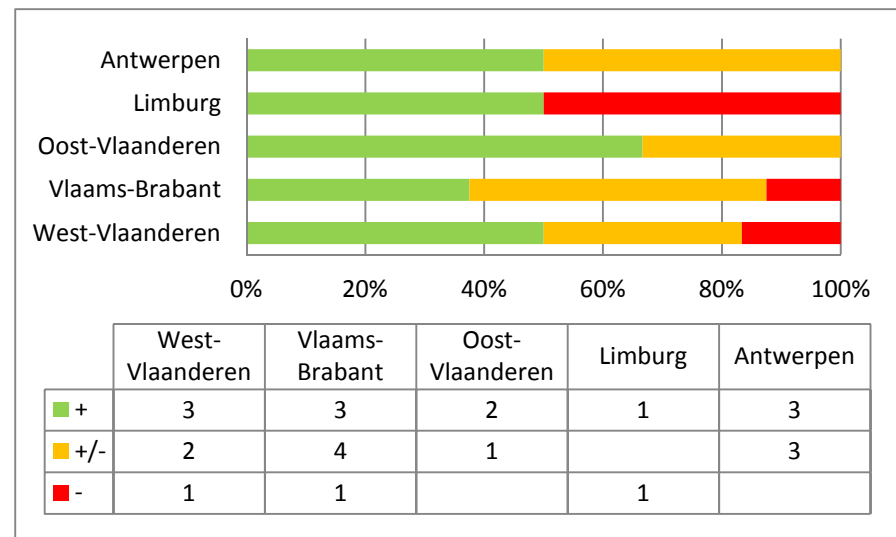
Grafiek 23: Inkom, verdeling scores 25 centra

Grafiek 24: Inkom, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum

Grafiek 25: Inkom, provinciale verdeling

4.2.3 Inkom

= Het geheel van binnenkomen. De combinatie van de toegang (deur, inkomhal) met de balie.

De toegang moet duidelijk aangegeven zijn in de gevel. Ter hoogte van de toegangsdeur(en) worden de nodige vrije en vlakke opstelruimten gerespecteerd. In de inkomhal bevinden zich vaak de balie en/of loketten voor de ticketverkoop, voorzie deze daarom voldoende ruim zodat ook hier de nodige draairuimten aanwezig zijn.

a) Mate van toegankelijkheid

Bijna de helft van de onderzochte toegangen zijn toegankelijk en bijna 90% al dan niet met hulp. Toch scoort net iets meer dan 1 op 5 niet goed, dit betekent dat personen met een beperking daar moeilijkheden kunnen ondervinden om het cultuur- of gemeenschapscentrum binnen te komen. (cf. Grafiek 23)

b) Knelpunten

De toegang van een gebouw kan al een eerste hindernis vormen. Uit de onderzoeken blijkt dat een eventuele drempel ter hoogte van de deur en te weinig manoeuvreerruimte veel voorkomend knelpunten zijn. Het type van deur en de doorgangsbreedte kan ook een probleem vormen. Ook de bediening en de kracht waarmee men een deur moet openen kan iemand belemmeren.

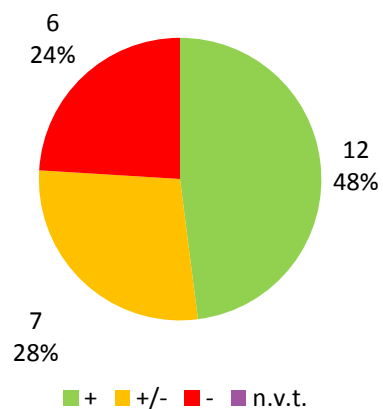
In een cultuur- of gemeenschapscentrum is quasi altijd een infobalie of loket aanwezig. Hoewel een ontoegankelijke balie niet onoverkomelijk is om deel te nemen aan de activiteiten in een cultuur- of gemeenschapscentrum, getuigt het toch van respect dat ieder op een gelijkwaardige manier zelf aan de balie geholpen kan worden. In de onderzoeken werd vastgesteld dat de manoeuvreerruimte in sommige gevallen onvoldoende was en een verlaagd en onderrijdbaar deel toch best voorzien wordt.

c) Actiepunten

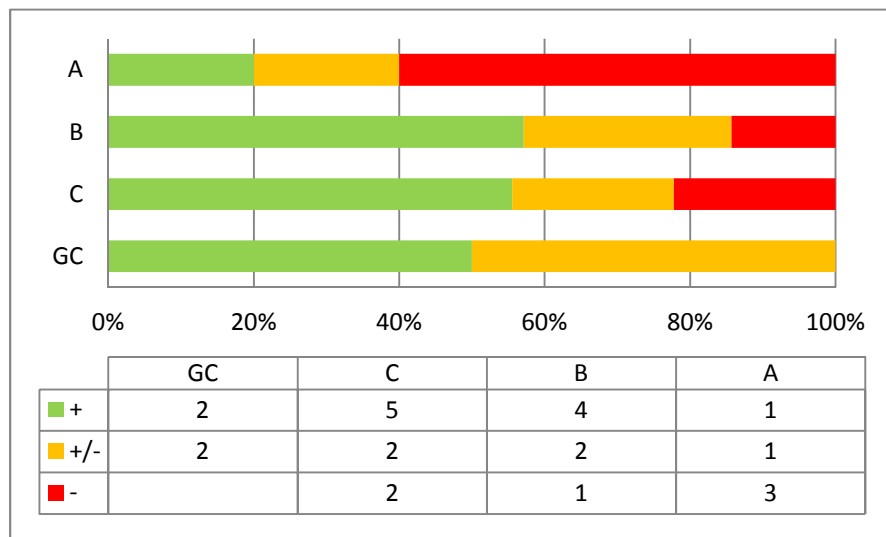
Vaak voorkomende actiepunten:

- ✓ Ingrepen i.f.v. afwerking: signalisatie en bewegwijzering aanbrengen en/of vervangen, contrastmarkering aanbrengen op glazen inkomdeur, trekkracht van de deuren correct instellen, visuele en tactiele geleiding voorzien, kleurcontrasten aanbrengen, eenvormigheid van signalisatie, onderrijdbare gedeelte balie voorzien
- ✓ Ingrepen i.f.v. inrichting: dubbele deuren vervangen door 1 grote deur of excentrische deuren
- ✓ Structurele ingrepen: balie aanpassen, helling in inkomhal wegwerken, inkomdeur verbreden

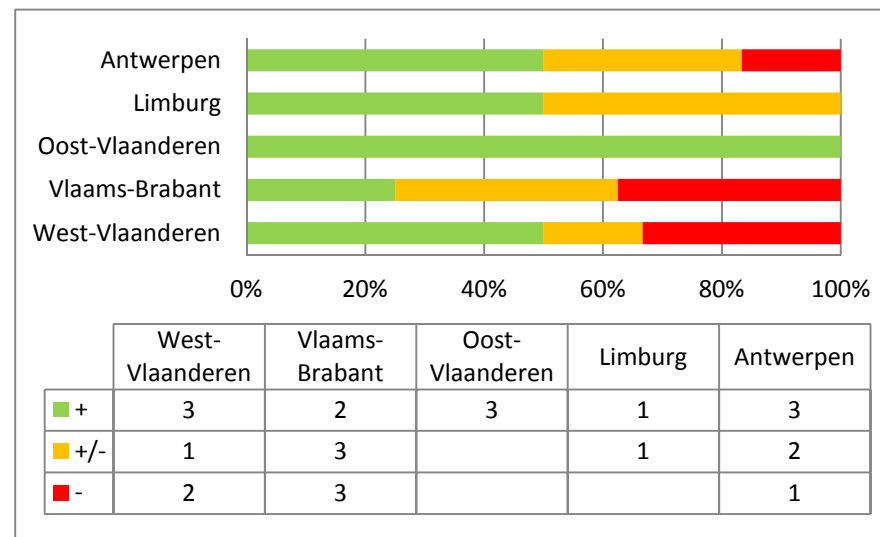
Grafiek 26: Horizontale circulatie, verdeling scores 25 centra

Grafiek 27: Horizontale circulatie, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum

Grafiek 28: Horizontale circulatie, provinciale verdeling

4.2.4 Horizontale circulatie

= Alle horizontale routes (per verdieping) die zich binnen het gebouw bevinden.

Zorg voor voldoende brede gangen, doorgangen ... zonder drempels en obstakels. Voorzie contrasten tussen o.a. de wanden en de vloer.

a) Mate van toegankelijkheid

1 op 4 centra scoren slecht op vlak van horizontale circulatie. Dit betekent dat de kans groot is dat bezoekers de verschillende ruimtes in het centrum niet of moeilijk kunnen bereiken. Bijna de helft van de centra hebben dan weer toegankelijke routes per verdieping (cf. Grafiek 26).

Tussen de verschillende categorieën van cultuurcentra en de gemeenschapscentra valt op dat de horizontale circulatie van de onderzochte centra uit categorie A eerder - scoort (cf. Grafiek 27).

De onderzochte Oost-Vlaamse centra doen het op vlak van horizontale circulatie goed (cf. Grafiek 28).

b) Knelpunten

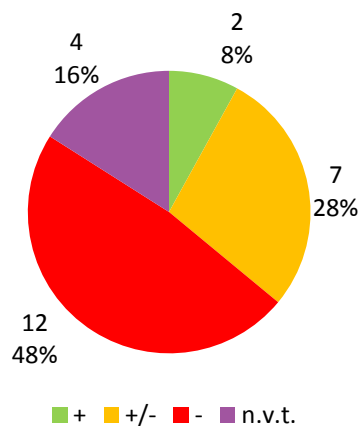
De redenen van ontoegankelijke routes of horizontale circulatie kunnen vrij uiteenlopend zijn. Het kan gaan om objecten die in de weg staan, versmallingen of structurele problemen. De meest voorkomende knelpunten hebben betrekking op de deur en/of het hellend vlak op de route en hoogteverschillen die overbrugd moeten worden.

c) Actiepunten

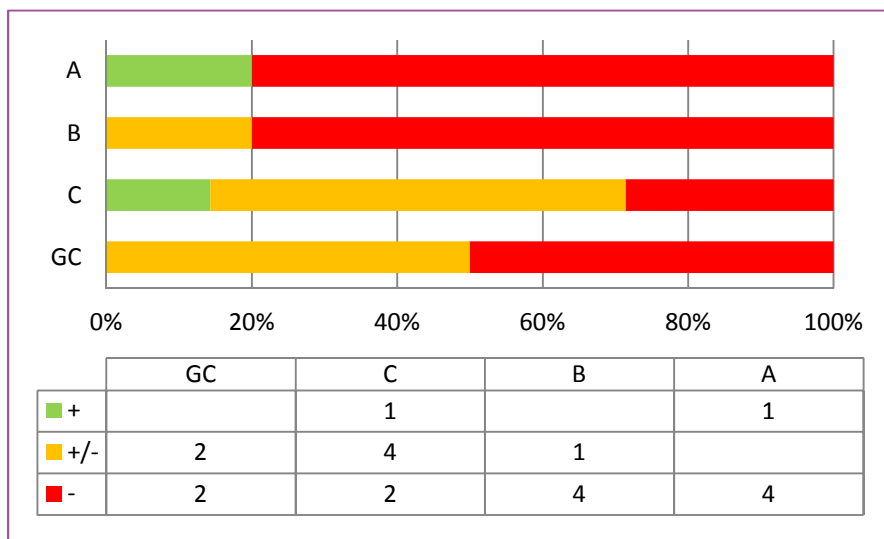
Vaak voorkomende actiepunten:

- ✓ Ingrepen i.f.v. afwerking: signalisatie en bewegwijzering aanbrengen en/of vervangen, drempels visueel aanbrengen
- ✓ Structurele ingrepen: gangen verbreden, deuren verbreden, horizontale routes aanpassen

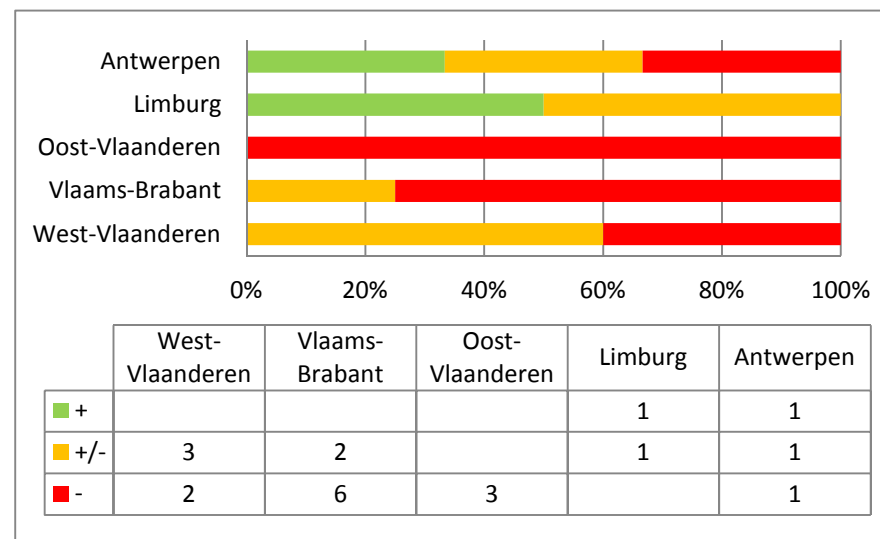
Grafiek 29: Verticale circulatie, verdeling scores 25 centra

Grafiek 30: Verticale circulatie, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (uitgezonderd n.v.t.)

Grafiek 31: Verticale circulatie, provinciale verdeling (uitgezonderd n.v.t.)

4.2.5 Verticale circulatie

= Alle niveauverschillen die zich binnen het gebouw bevinden (trappen, liften ...)

Zorg er voor dat hoogteverschillen op verschillende manieren overbrugd kunnen worden door een combinatie trap en hellend vlak of trap en lift, ...

Let bij trappen op dat de trapformule toegepast wordt en dat er voldoende contrasten aanwezig zijn. Voorzie leuning aan beide zijden en liefst op twee hoogten en maak deze volledig doorlopend (ook op de bordessen).

De lift is voldoende groot en de bedieningsknoppen worden op een juiste hoogte en een bruikbare afstand vanuit de hoeken ... voorzien. Indien mogelijk krijgen deze zowel een visuele als een tactiele aanduiding.

De aanduiding van de verdiepingen gebeurt door zowel een visueel als een auditief signaal. Besteed zeker ook aandacht aan de juiste inrichting van de lift (leuning, spiegel ...).

Hellende vlakken worden net zoals trappen voorzien van een volledig doorlopende leuning aan beide zijden en op twee hoogten. Voorzie voldoende contrasten en voorzie een goede aanduiding en een voldoende grote draaicirkel aan het begin en het einde en ter hoogte van de tussenbordessen. Zorg ervoor dat het hellend vlak voldoende breed is.

a) Mate van toegankelijkheid

De toegankelijkheid van de verticale circulatie is niet goed. 4 centra hebben geen publiek toegankelijke ruimtes op een verdieping, daar is dus ook de verticale circulatie niet onderzocht. Meer dan de helft van centra waar er wel grote hoogteverschillen moeten overbrugd worden, scoren hier onvoldoende. Dit betekent dat er geen liften aanwezig zijn of dat de liften ontoegankelijk zijn. Er zijn slechts 2 centra waar de verticale circulatie goed is en waar de publiek toegankelijke ruimten op een verdieping of niveauverschil zelfstandig toegankelijk zijn. (Grafiek 29)

b) Knelpunten

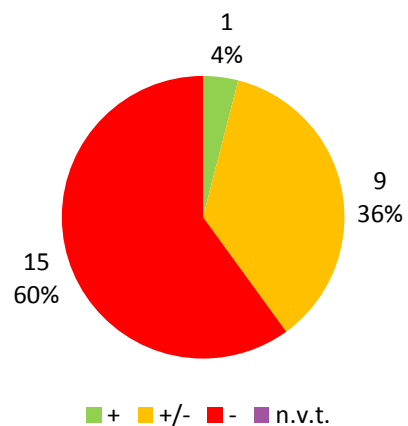
Een vaak voorkomend knelpunt is de lift. Dit gaat dan zowel over de binnen als buiten uitrusting van de lift (bediening deur, liftdeur, afmeting kooi ...) als de manoeuvreerruimte in en/of voor de lift. Andere problemen zijn het te overwinnen hoogteverschil en de type overbruggingen. Bij plateauliften zijn het vooral de afmeting en de manoeuvreerruimte die onvoldoende zijn.

c) Actiepunten

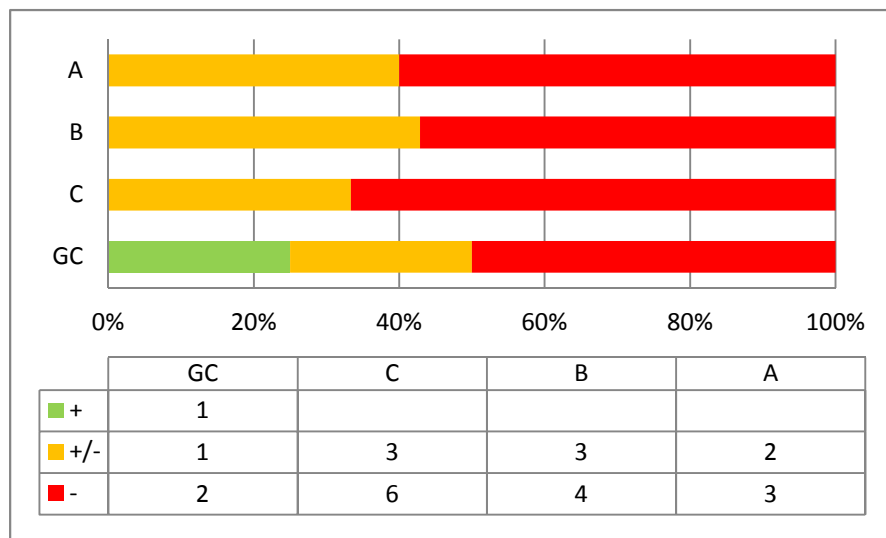
Vaak voorkomende actiepunten:

- ✓ Ingrepen i.f.v. afwerking: signalisatie en bewegwijzering, reliëfaanduiding of braille voorzien op knoppen in lift, tactiele markering op trappen, hellende vlakken ..., spiegel plaatsen in lift
- ✓ Ingrepen i.f.v. inrichting: leuning correct voorzien
- ✓ Structurele ingrepen: liftstelsel voorzien, lift vervangen, trap aanpassen, bedieningsknoppen in de lift correct plaatsen, lift of (minder steile) helling plaatsen

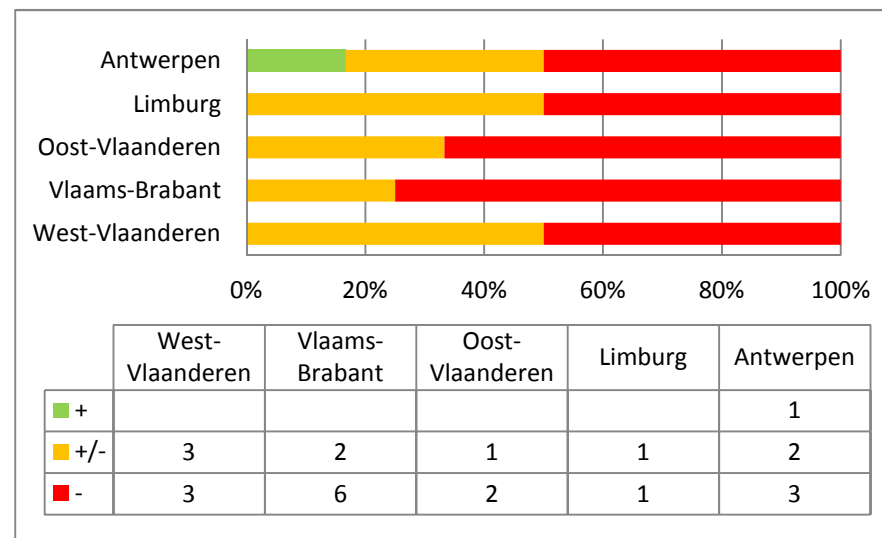
Grafiek 32: Toiletten, verdeling scores 25 centra

Grafiek 33: Toiletten, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (uitgezonderd n.v.t.)

Grafiek 34: Toiletten, provinciale verdeling (uitgezonderd n.v.t.)

4.2.6 Toiletten

= Het geheel van toiletten, al dan niet aangepast.

Het aangepast toilet wordt voldoende ruim voorzien zodat er zowel een zijdelingse als een voorwaartse transfer kan worden uitgevoerd. Hiervoor is de inrichting van groot belang. Let daarom op de plaatsing van de verschillende toestellen ten opzichte van elkaar (voorzie hiertussen voldoende vrije ruimte). Voorzie aan de gesloten zijde een vaste beugel en aan de open zijde een opklapbare beugel en zorg ervoor dat de toiletpot een voldoende grote diepte heeft. Indien er zich in de toiletruimte ook een wastafel bevindt, is deze onderrijdbaar met de nodige gebruiksruimte ervoor en met een eenvoudig te bedienen kraan.

a) Mate van toegankelijkheid

Het sanitair scoort op basis van het beste aanwezige aangepaste toilet. 60% van de 'beste' aangepaste toiletten zijn ontoegankelijk. Slechts 1 centrum heeft een aangepast toilet dat effectief toegankelijk is. (cf. Grafiek 32)

Als we kijken naar alle aangepaste toiletten (dus niet alleen de 'beste'), blijkt 26 van 38 aangepaste toiletten in de centra niet toegankelijk zijn. Uit de resultaten blijkt ook dat 1 centrum geen aangepast toilet heeft. 1 aangepast toilet is zelfstandig toegankelijk en 11 aangepaste toiletten zijn toegankelijk met hulp. (cf. Grafiek 2)

De verschillen tussen de categorieën cultuurcentra en gemeenschapscentra en de provincies zijn vrij gering (cf. Grafiek 33 en Grafiek 34).

b) Knelpunten

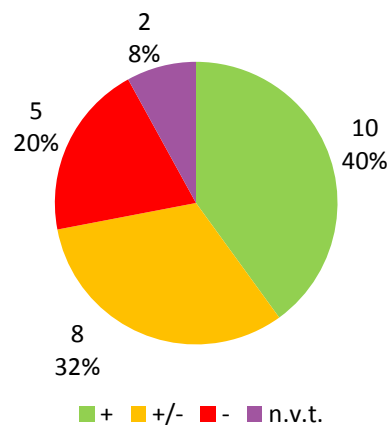
Het aangepast toilet scoort jammer genoeg sterk onvoldoende op vlak van toegankelijkheid. Er zijn een aantal algemene problemen maar vaak ontbreken er steunbeugels of zijn ze fout geplaatst. Er is ook vaak geen zijdelingse transferruimte naast het aangepast toilet waardoor er te weinig ruimte is om een verplaatsing te kunnen maken van rolstoel naar toilet en terug. Wastafels zijn vaak niet onderrijdbaar en/of fout geplaatst. Andere knelpunten kunnen betrekking hebben op de deur naar het aangepaste toilet en de draairichting, de manoeuvreerruimte, eventuele drempels en de opbouw van het sanitair blok.

c) Actiepunten

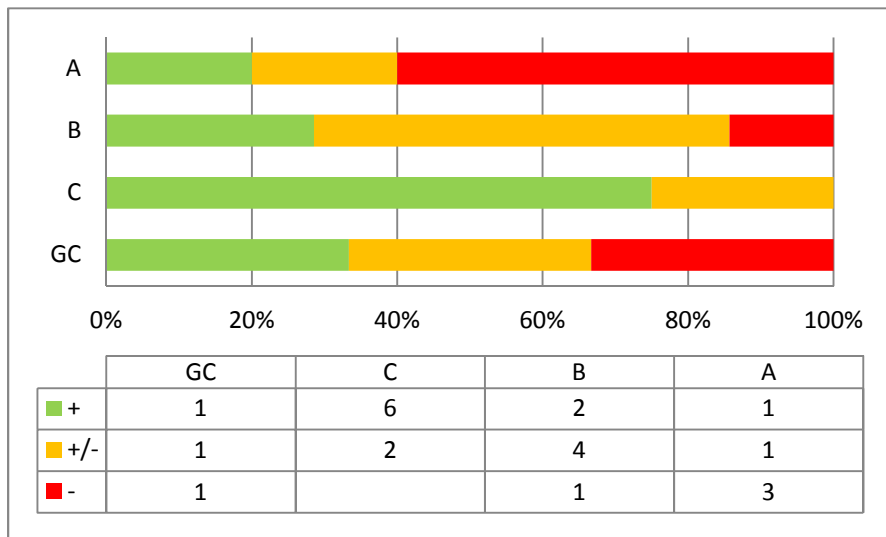
Vaak voorkomende actiepunten:

- ✓ Ingrenen i.f.v. afwerking: signalisatie, contrasten, draaisloten op deuren vervangen door hefboomsloten, draaikranen op de wastafels vervangen, verzorgingstafel plaatsen, horizontale beugel voorzien op toiletdeur, steunbeugels (correct) plaatsen, voldoende grote spiegels voorzien
- ✓ Ingrenen i.f.v. inrichting: aangepaste toiletten herinrichten
- ✓ Structurele ingrenen: deuren verbreden, sanitair blok herinrichten, aangepast toilet voorzien

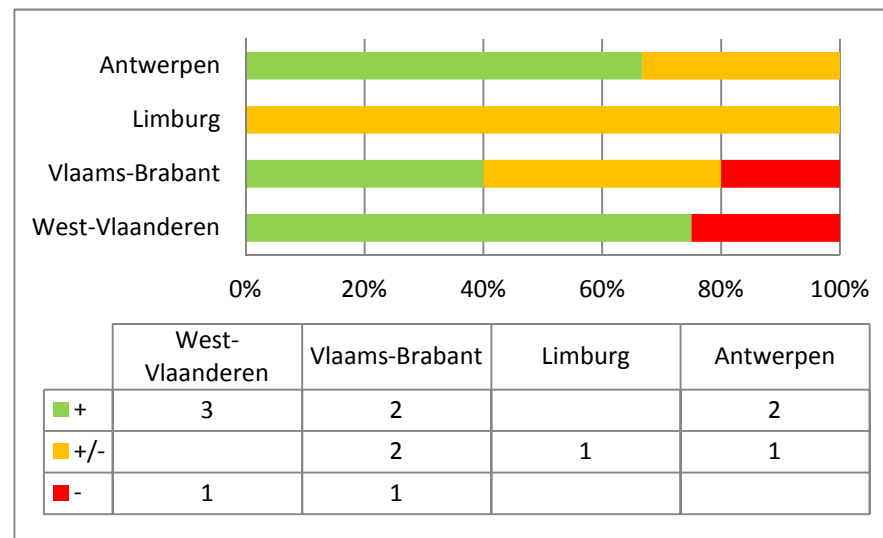
Grafiek 35: Toeschouwersruimte, verdeling scores 25 centra

Grafiek 36: Toeschouwersruimte, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (uitgezonderd n.v.t.)

Grafiek 37: Toeschouwersruimte, provinciale verdeling (uitgezonderd n.v.t.)

4.2.7 Toeschouwersruimte

= De ruimte inclusief de inrichting ervan, de circulatie erdoor en de deur er naar toe.

In de schouwburg zijn zowel vaste als wegneembare of vrije plaatsen (voor de plaatsing van een rolstoel) aanwezig. Voorzie ter hoogte van deze wegneembare of vrije plaatsen voldoende vrije ruimte om de rolstoel op een eenvoudige manier te kunnen plaatsen. Best is om deze plaatsen op verschillende niveaus te voorzien en indien mogelijk tussen de vaste plaatsen zodat de begeleider, partner ... en de persoon in de rolstoel samen kunnen zitten.

a) Mate van toegankelijkheid

De toeschouwersruimte scoort op gebouwniveau vrij goed. 10 centra hebben een zelfstandige toegankelijke schouwburg, 8 centra een die toegankelijk is met hulp. Maar toch is in 5 centra de 'beste' toeschouwersruimte nog altijd niet toegankelijk. Voor een cultuurcentrum is de schouwburg nochtans een cruciale ruimte. (cf. Grafiek 35)

b) Knelpunten

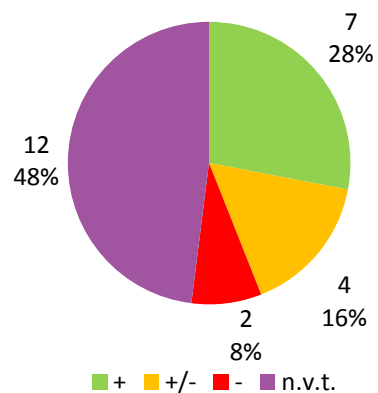
De veel voorkomende knelpunten op vlak van toegankelijkheid zijn zware deuren, te weinig toegankelijke zitplaatsen, te weinig manoeuvreerruimte in de schouwburg en vlakken die teveel hellen.

c) Actiepunten

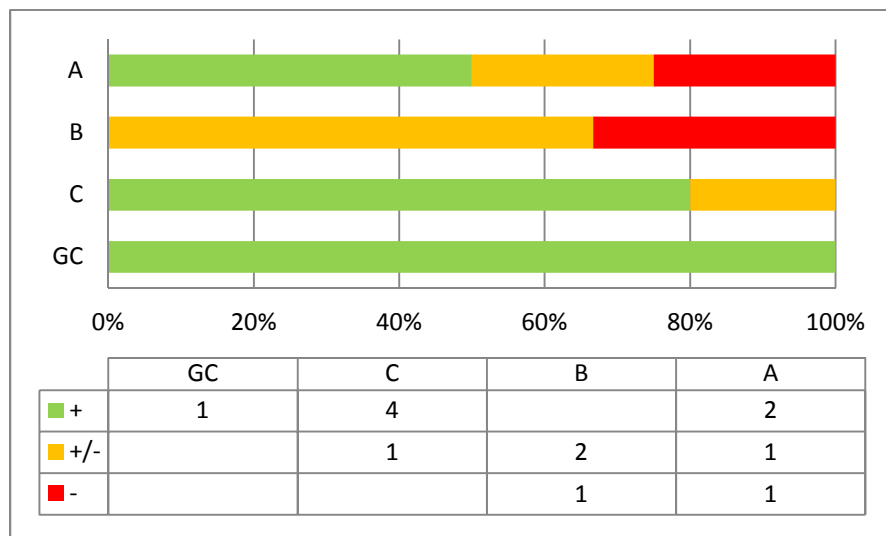
Vaak voorkomende actiepunten:

- ✓ Ingrepen i.f.v. afwerking: signalisatie, trekkracht van de deuren correct instellen, drempels visueel aanduiden
- ✓ Ingrepen i.f.v. inrichting: toegankelijke zitplaatsen voorzien
- ✓ Structurele ingrepen: deuren verbreden, toegankelijke zitplaatsen voorzien, hellingen verminderen, voldoende opstelruimte voorzien

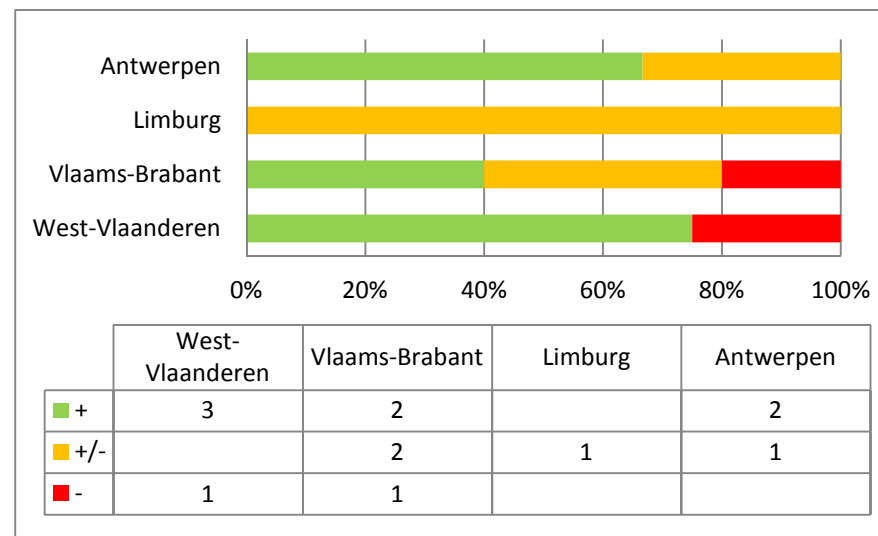
Grafiek 38: Expositieruimte, verdeling scores 25 centra

Grafiek 39: Expositieruimte, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (uitgezonderd n.v.t.)

Grafiek 40: Expositieruimte, provinciale verdeling (uitgezonderd n.v.t.)

4.2.8 Expositieruimte

= De ruimte inclusief de inrichting ervan, de circulatie erdoor en de deur er naar toe.

De expositieruimte beschikt over voldoende brede routes tussen de eventuele wanden of tentoonstellingselementen. Let op de plaatsingshoogte van getoonde elementen en op de onderrijdbaarheid van eventuele presentatiemeubels.

a) Mate van toegankelijkheid

Niet alle centra beschikken over een expositieruimte. 7 centra hebben een expositieruimte die zelfstandig toegankelijk is, 4 centra een die toegankelijk is met hulp en 2 centra een die niet toegankelijk is (cf. Grafiek 38).

b) Knelpunten

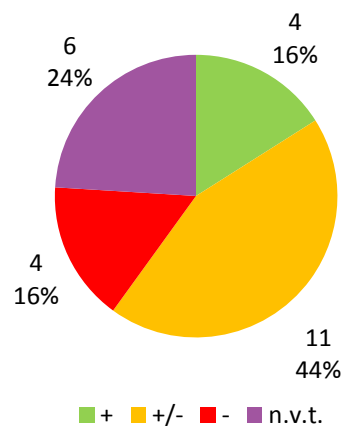
In de onderzochte expositieruimtes zijn de deur naar de ruimte, de manoeuvreerruimte en hoogteverschillen en het type overbrugging vaak een probleem.

c) Actiepunten

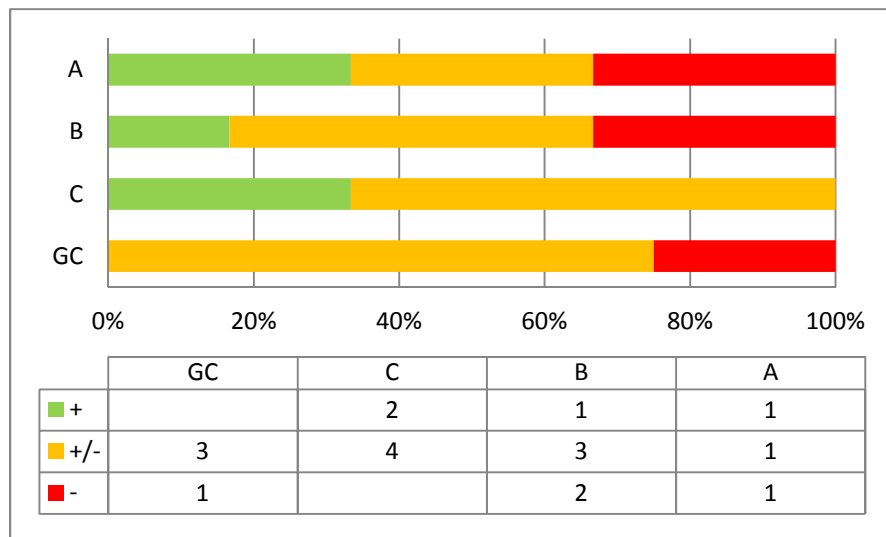
Vaak voorkomende actiepunten:

- ✓ Ingrepen i.f.v. afwerking: contrasten, trekkracht van de deuren correct instellen, onderrijdbare tafels voorzien
- ✓ Ingrepen i.f.v. inrichting: niet onderrijdbaar meubilair vervangen
- ✓ Structurele ingrepen: deuren verbreden, hoogteverschillen wegwerken, voldoende opstelruimte voorzien

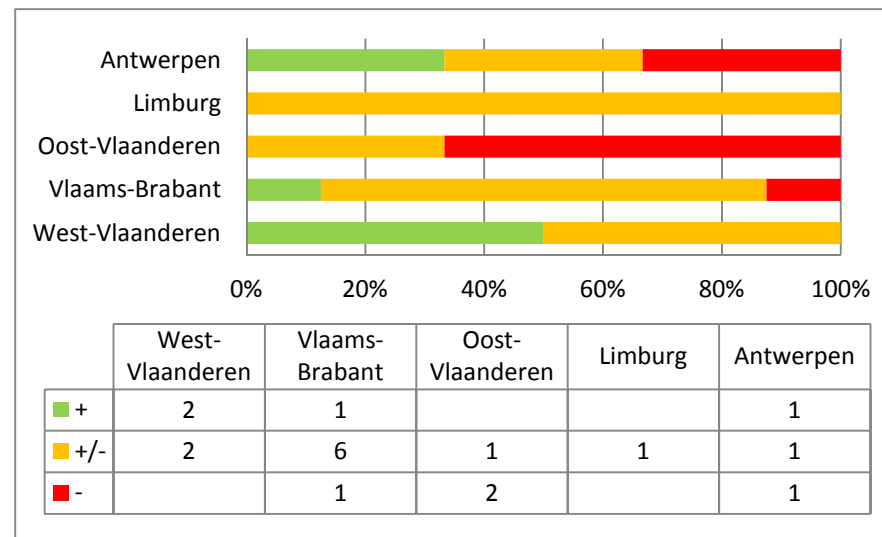
Grafiek 41: Vergaderruimte, verdeling scores 25 centra

Grafiek 42: Vergaderruimte, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (uitgezonderd n.v.t.)

Grafiek 43: Vergaderruimte, provinciale verdeling (uitgezonderd n.v.t.)

4.2.9 Vergaderruimte

= De ruimte inclusief de inrichting ervan, de circulatie erdoor en de deur er naar toe.

Voorzie in de vergaderzaal voldoende circulatieruimte zodat ook de persoon met een beperking tot op zijn/haar plaats kan geraken. Zorg ervoor dat de tafels zo vorm gegeven zijn (bv. voldoende onderrijdbaar) zodat ook een persoon in een rolstoel hier plaats aan kan plaatsnemen.

a) Mate van toegankelijkheid

De meeste centra hebben een vergaderruimte die met hulp toegankelijk is, 4 centra hebben een ontoegankelijke vergaderzaal. (cf. Grafiek 41)

b) Knelpunten

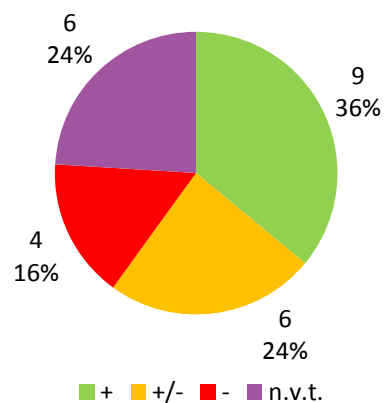
De ontoegankelijke vergaderruimten kampen met onvoldoende manoeuvreerruimte, problemen met de deur en de zitelementen. Tafels zijn ook regelmatig niet onderrijdbaar.

c) Actiepunten

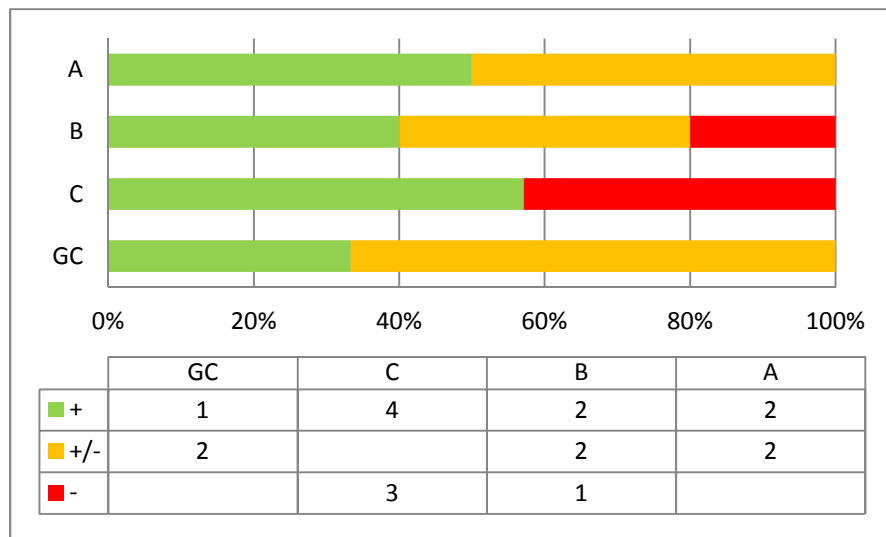
Vaak voorkomende actiepunten:

- ✓ Ingrepen i.f.v. afwerking: contrasten, trekkracht van de deuren correct instellen, onderrijdbare tafels voorzien
- ✓ Ingrepen i.f.v. inrichting: niet onderrijdbaar meubilair vervangen
- ✓ Structurele ingrepen: voldoende opstelruimte voorzien

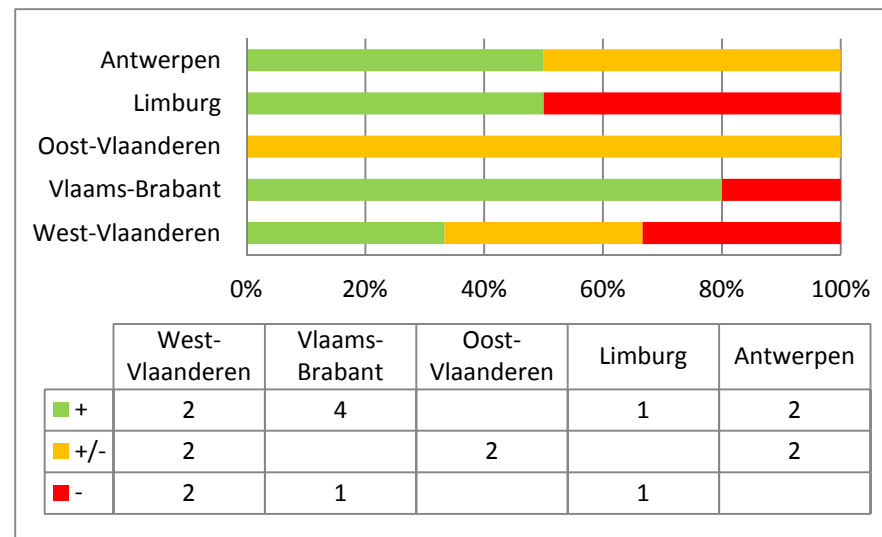
Grafiek 44: Eet- en drinkgelegenheid, verdeling scores 25 centra

Grafiek 45: Eet- en drinkgelegenheid, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (uitgezonderd n.v.t.)

Grafiek 46: Eet- en drinkgelegenheid, provinciale verdeling (uitgezonderd n.v.t.)

4.2.10 Eet- en drinkgelegenheid

= De ruimte inclusief de inrichting ervan, de circulatie erdoor en de deur er naar toe.

Zorg voor voldoende ruimte tussen de geplaatste tafels (ook indien de stoelen in gebruik zijn) zodat ook een persoon met een beperking zonder hindernissen tot op zijn plaats kan geraken. Voorzie op verschillende plaatsen in de ruimte een draairuimte om terugkeren mogelijk te maken. Zorg ervoor dat de tafels van het goede type zijn (voldoende onderrijdbaar) zodat ook een persoon in een rolstoel kan kiezen aan welke tafel hij plaats neemt. Voorzie indien mogelijk een menukaart in grootletterschrift en/of braille.

a) Mate van toegankelijkheid

De meeste eet- en drinkgelegenheden in de onderzochte cultuur- en gemeenschapscentra zijn zelfstandig toegankelijk. 4 centra hebben een eet- en drinkgelegenheid die ontoegankelijk is. (cf. Grafiek 44)

b) Knelpunten

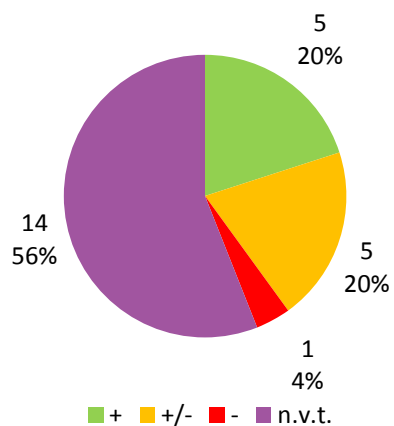
Knelpunten die werden vastgesteld in de eet- en drinkgelegenheid zijn vooral de tafels (niet onderrijdbaar ... en de deur naar de ruimte. Te weinig manoeuvreerruimte kan ook een probleem vormen.

c) Actiepunten

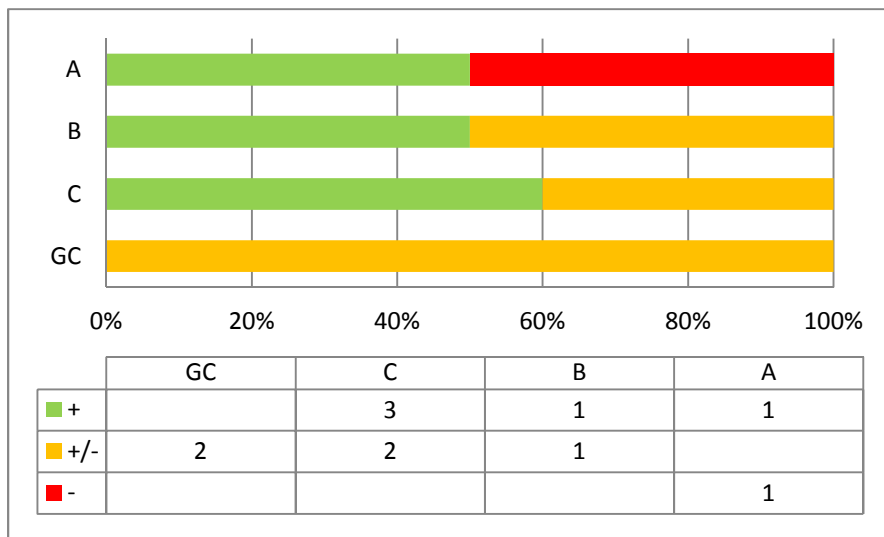
Vaak voorkomende actiepunten:

- ✓ Ingrepen i.f.v. afwerking: contrasten, signalisatie, trekkracht van de deuren correct instellen, onderrijdbare tafels voorzien
- ✓ Ingrepen i.f.v. inrichting: niet onderrijdbaar meubilair vervangen
- ✓ Structurele ingrepen: voldoende opstelruimte voorzien

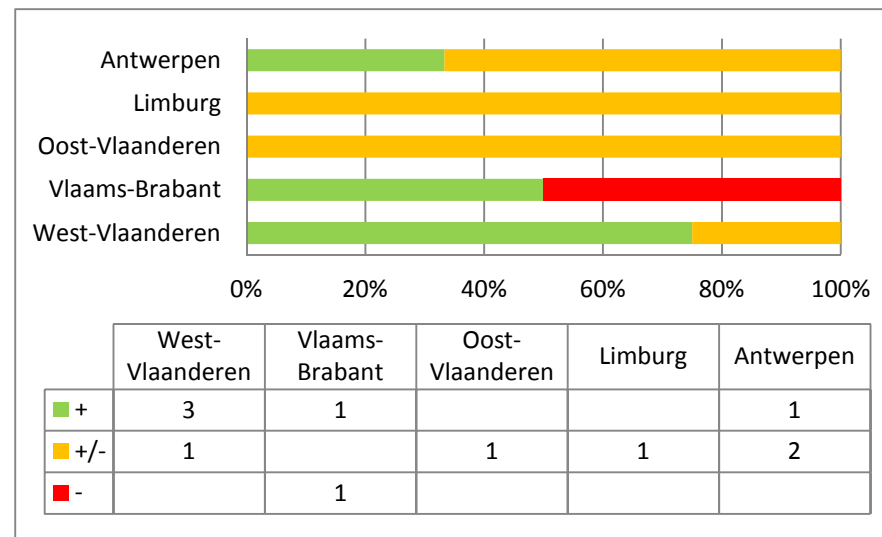
Grafiek 47: Multifunctionele ruimte, verdeling scores 25 centra

Grafiek 48: Multifunctionele ruimte, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (uitgezonderd n.v.t.)

Grafiek 49: Multifunctionele ruimte, provinciale verdeling (uitgezonderd n.v.t.)

4.2.11 Multifunctionele ruimte

= De ruimte inclusief de inrichting ervan, de circulatie erdoor en de deur er naar toe.

De basiselementen voor een multifunctionele ruimte zijn gelijkaardig als die voor de vergaderruimte en de expositieruimte.

a) Mate van toegankelijkheid

Niet elk centrum beschikt over een multifunctionele ruimte. De 'beste' multifunctionele ruimte is in 5 centra zelfstandig toegankelijk, in 5 centra toegankelijk met hulp en in 1 centrum niet toegankelijk (cf. Grafiek 47).

b) Knelpunten

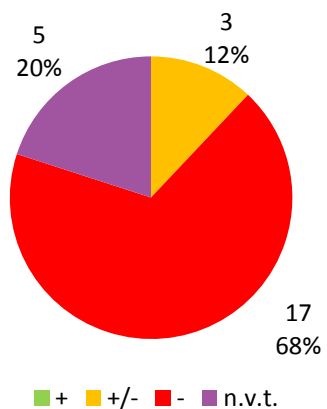
Een probleem bij de ontoegankelijke multifunctionele ruimte is de deur naar de ruimte.

c) Actiepunten

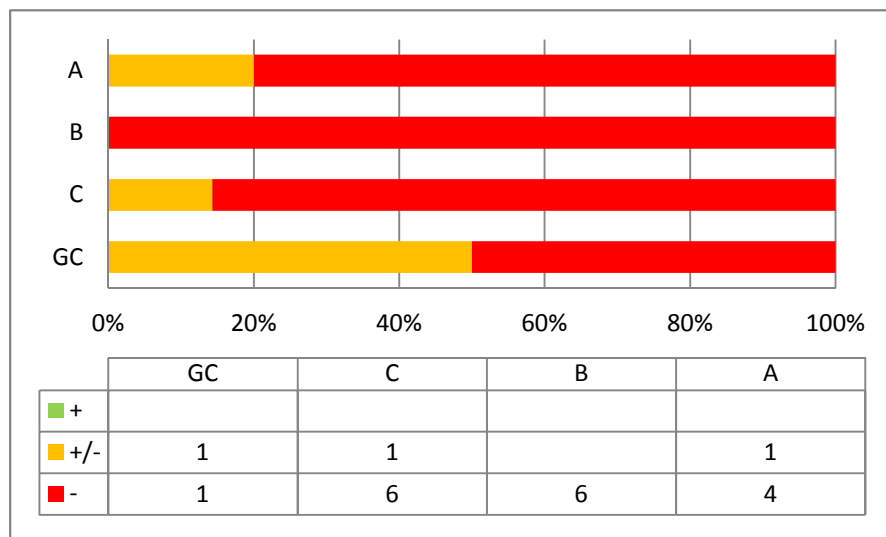
Vaak voorkomende actiepunten:

- ✓ Ingrepen i.f.v. afwerking: contrasten, trekkracht van de deuren correct instellen, onderrijdbare tafels voorzien
- ✓ Ingrepen i.f.v. inrichting: niet onderrijdbaar meubilair vervangen
- ✓ Structurele ingrepen: deuren verbreden

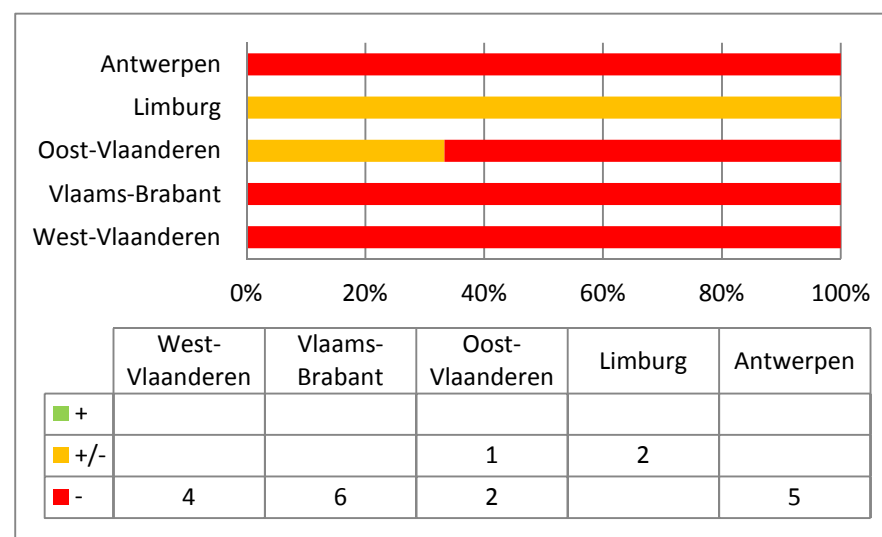
Grafiek 50: Artiestenzone, verdeling scores 25 centra

Grafiek 51: Artiestenzone, verdeling volgens categorie cultuurcentrum en gemeenschapscentrum (uitgezonderd n.v.t.)

Grafiek 52: Artiestenzone, provinciale verdeling (uitgezonderd n.v.t.)

4.2.12 Artiestenzone

= Geheel van ruimten die door de artiesten gebruikt worden. Deze bestaat meestal uit een afzonderlijke inkom, kleedruimten, circulaties (horizontaal en verticaal), toiletten, douches ...

Zorg ervoor dat de artiestenzone bruikbaar is door personen met een beperking, zo kan ook het aanbod in het cultuurcentrum uitgebreid worden. Zorg er daarom dat de circulatieruimten en toch minstens 1 kleedruimte aangepast zijn. De verschillende delen in de artiestenzone moeten om toegankelijk te zijn voldoen aan dezelfde voorwaarden als het publieke deel van de accommodatie.

a) Mate van toegankelijkheid

De gescreende artiestenzones zijn vrijwel allemaal ontoegankelijk, slechts 3 zijn toegankelijk met hulp en geen enkel is zelfstandig toegankelijk (cf. Grafiek 50).

b) Knelpunten

De vaak voorkomende problemen bij de artiestenzone zijn deuren, circulatie, drempels, te smalle routes, podium, sanitair, kleedruimtes ...

c) Actiepunten

Vaak voorkomende actiepunten:

- ✓ Ingrepen i.f.v. afwerking: contrasten, signalisatie, trekkracht van de deuren correct instellen, onderrijdbare tafels voorzien
- ✓ Ingrepen i.f.v. inrichting: zitelementen plaatsen in kleedruimte, douches herinrichten, sanitair aanpassen
- ✓ Structurele ingrepen: deuren verbreden, hoogteverschillen wegwerken, voldoende opstelruimte voorzien, lifsysteem voorzien, gangen verbreden

Tabel 3: Overzicht resultaten voorzieningen 25 centra

Voorzieningen voor visuele beperking

Gids- en of geleidelijnen	24	niet aanwezig	1	aanwezig			
Auditieve ondersteuning	23	niet aanwezig	1	aanwezig	1	gepland	
Voorzieningen in braille	24	niet aanwezig	1	aanwezig			
Voorzieningen in grootletterschrift	24	niet aanwezig	1	aanwezig			
Website met AnySurfer label	24	niet aanwezig	1	aanwezig			

Voorzieningen voor auditieve beperking

Gehoordersteuning	13	niet aanwezig	9	ringleiding	1	ringleiding in aankoop	1	infraroodinstallatie	0	FM-systeem
Visuele ondersteuning	25	niet aanwezig	0	aanwezig						
Persoon met kennis Vlaamse Gebarentaal	24	niet aanwezig	1	aanwezig	0	op aanvraag aanwezig				

Voorzieningen ademhalingsproblemen/allergieën

Voorzieningen i.f.v. materiaalgebruik	25	niet aanwezig	0	aanwezig						
Rookverbod	0	niet aanwezig	25	aanwezig						
Dieetmaaltijden	23	niet aanwezig	1	aanwezig	1	op aanvraag aanwezig				

Services

Voorzieningen voor hulp- en geleidehonden	13	niet aanwezig	4	aanwezig	8	overall toegelaten				
Opleiding klantvriendelijk onthaal	23	niet aanwezig	2	aanwezig						
Financiële tegemoetkoming toegangsprijs	15	niet aanwezig	5	aanwezig	5	begeleiderspas				
Beschikbaarheid rolstoel	3	gratis beschikbaar	0	tegen betaling beschikbaar			16	niet ter plaatse beschikbaar	1	andere

4.3 Resultaten op basis van de aanwezige voorzieningen

Het toegankelijkheidsonderzoek omvat naast de screening van het gebouw ook het navragen van een aantal specifieke voorzieningen voor diverse doelgroepen. Hierin worden er 3 doelgroepen specifiek benoemd : personen met een visuele beperking; personen met een auditieve beperking en personen met ademhalingsproblemen en/of allergieën. Daarnaast wordt er ook gekeken naar eventuele 'services'. De voorzieningen zijn in cultuur- en gemeenschapscentra niet alleen belangrijk voor het reguliere aanbod maar ook in kader van evenementen. Dan kunnen er ook vaak nog extra inspanningen geleverd worden.

Uit de resultaten van de toegankelijkheidsonderzoeken van de 25 centra blijkt dat er op vlak van voorzieningen nog wat werk aan de winkel is (cf. Tabel 3).

Er is zeer weinig aandacht voor voorzieningen voor personen met een visuele beperking. Slechts 2 centra bieden dergelijke voorzieningen aan.

- ✓ 1 op 25 centra beschikt over gids- en geleidelijnen.
- ✓ 1 op 25 centra biedt auditieve ondersteuning aan (1 is gepland).
- ✓ 1 op 25 centra heeft voorzieningen in braille.
- ✓ 1 op 25 centra heeft voorzieningen in grootletterschrift.
- ✓ 1 op 25 centra heeft een website met het AnySurferlabel.

Op vlak van voorzieningen voor personen met een auditieve beperking:

- ✓ 9 op 25 centra beschikken over een ringleiding, 1 centrum heeft deze aankoop gepland. 1 centrum biedt een andere vorm van gehoorondersteuning aan: infraroodinstallatie.
- ✓ 0 op 25 centra biedt visuele ondersteuning aan.
- ✓ In 1 op 25 centra kan er een persoon met kennis van Vlaamse gebarentaal gecontacteerd worden.

Voor personen met ademhalingsproblemen en/of allergieën worden weinig voorzieningen getroffen. Rookverbod is wettelijk geregeld.

- ✓ 0 op 25 centra biedt voorzieningen aan in functie van materiaalgebruik.
- ✓ 25 op 25 centra hebben een rookverbod.
- ✓ 1 op 25 centra biedt dieetmaaltijden aan, bij 1 centrum kan dit aangevraagd worden.

Er zijn weinig services aanwezig.

- ✓ 4 op 25 centra bieden voorzieningen aan voor hulp- en geleidehonden.
- ✓ 2 op 25 centra heeft een opleiding klantvriendelijk onthaal gevolgd.
- ✓ In 10 op 25 centra is er een financiële tegemoetkoming in de toegangsprijs, waarvan 5 centra via de begeleiderspas.
- ✓ 3 op 25 centra stellen gratis een rolstoel ter beschikking.

5. Conclusie

De resultaten van het onderzoek zijn duidelijk: de toegankelijkheid van de cultuur- en gemeenschapscentra in Vlaanderen is zorgwekkend:

- ✓ Geen enkel centrum uit het onderzoek is in al zijn onderdelen toegankelijk. Slechts 4 centra hebben slechts 1 onderdeel dat niet toegankelijk is. 2 centra hebben 9 functies die niet toegankelijk zijn. Indien we focussen op zelfstandige toegankelijkheid, dan zien we dat de hoogste score m.b.t. het aantal onderdelen 6 is, dit wordt gehaald door 4 centra.
- ✓ Gemiddelde scores voor de functies in de centra zijn: 34 % ontoegankelijk, 33 % met hulp en 33 % zelfstandig toegankelijk.
- ✓ Als we naar de functies van de centra apart kijken zien we dat de grootste toegankelijkheidsproblemen zich voordoen bij
 - aangepaste parkeerplaatsen;
 - aangepaste toiletten;
 - artiestenzone;
 - verticale circulatie.
- ✓ Alhoewel de steekproef te beperkt is om hieruit algemene conclusies te trekken, blijkt uit dit onderzoek dat
 - de cultuurcentra van categorie A meer dan 55 % van de onderdelen ontoegankelijk zijn, voor categorie B is dit 35 %, voor categorie C is dit 26 %
 - de gemeenschapscentra scoren beter 23 % van de functies zijn ontoegankelijk.
 - wat de verspreiding op provinciaal niveau betreft blijkt dat het aantal ontoegankelijke onderdelen op niveau van het gebouw het hoogst is in Vlaams-Brabant (43 %), gevolgd door Oost-Vlaanderen (41 %), Antwerpen (30 %), West-Vlaanderen (29 %) en Limburg (14 %).
- ✓ De impact van de Vlaamse stedenbouwkundige verordening toegankelijkheid van 2010 is nog niet zichtbaar, gezien het recente karakter ervan. Er zijn onvoldoende duidelijke gegevens in het onderzoek om de invloed van de oude regelgeving toegankelijkheid (KB van 1975 met uitvoeringsbesluit van 1977) te meten.
- ✓ De resultaten zoomen vooral in op de behaalde scores. Hierbij dienen we de kanttekening te maken dat de scores gekoppeld zijn aan het vetoprincipe van vooral mensen met een motorische beperking en rolstoelgebruikers in het bijzonder. Reden hiervoor is dat deze groep ruimtelijk gezien de hoogste (veto) eisen stelt en die ook het meest objectief meetbaar zijn. Maar ook de informatieve elementen en zeker de voorzieningen voor de andere doelgroepen (visueel, auditief, astma en allergie) zijn sterk bepalend om van een toegankelijk cultuurcentrum te spreken.
- ✓ We hebben in dit onderzoek ook hoofdzakelijk de toegankelijkheid van het gebouw geanalyseerd, het is vanzelfsprekend dat het aanbod, de dienstverlening en de informatie even belangrijke aspecten zijn.

- ✓ Wat de specifieke voorzieningen voor personen met een beperking betreft, valt op dat deze nauwelijks aanwezig zijn :
 - Voor de visuele beperkingen: slechts in 2 centra zijn er voorzieningen aangebracht. Slechts 1 centrum behaalt het AnySurfer label, ook alle andere voorzieningen (gids of geleidelijnen, braille, grootletterschrift, auditieve ondersteuning) komen telkens maar 1 keer voor
 - Voor de personen met een auditieve beperking daarentegen is er een positievere tendens: 44 % van de centra beschikt ondertussen over een systeem van gehoorondersteuning (voornamelijk ringleiding)
 - Wat astma en allergie betreft zijn er geen voorzieningen, het rookverbod wordt wel goed toegepast.
 - Wat de services betreft zijn geven 40 % van de centra een financiële tegemoetkoming voor personen met een beperking waarvan de helft het systeem van de begeleiderspas toepassen. 4 centra hebben specifieke voorzieningen voor assistentie- en geleidehonden. In 2 centra volgde het personeel een opleiding klantvriendelijk onthaal.

- ✓ **Gemiddeld is er in Vlaanderen op het vlak van toegankelijkheid van de cultuur- en gemeenschapscentra nog zeer veel ruimte is voor verbetering.**

6. Beleidsaanbevelingen

Om de toegankelijkheid van de cultuur- en gemeenschapscentra in Vlaanderen effectief te verbeteren, is het noodzakelijk dat er acties ondernomen moeten worden op verschillende fronten. Best is deze te bundelen in een concreet gefaseerd actieplan met concrete doelstellingen gekoppeld aan vooraf bepaalde meetindicatoren zodat de vooruitgang kan gemeten worden.

Bouwstenen voor een actieplan toegankelijkheid voor de cultuur en gemeenschapscentra

I. Definiëren

De databank Toegankelijk Vlaanderen biedt een goede algemene basis om de toegankelijkheid van het gebouw van een cultuurcentrum te meten, zeker daar dit ook een Vlaams beleidsinstrument is dat ook voor andere sectoren ingezet wordt. Maar een verdere verfijning voor de cultuursector is noodzakelijk

De databank geeft geen algemene score voor het gebouw, maar gaat uit van de scores van de onderdelen of functies van het gebouw. Dit heeft meerdere redenen: door de doorgaans slechte resultaten die de gebouwen behalen zouden slechts een beperkt aantal gebouwen in zijn geheel als toegankelijk beschouwd kunnen worden. Dit is voor de gebruiker lastig omdat hij dan toch verdere details moet uitzoeken, bovendien gebruikt de bezoeker van een cultuurcentrum niet steeds alle functies bv. hij wil alleen naar de schouwburg en heeft geen toegankelijk toilet nodig. Op basis van zijn noden kan hij zelf uitzoeken wat in zijn situatie al dan niet mogelijk of haalbaar is. Voor de eigenaar is het een bittere pil dat zijn heel gebouw negatief scoort, en kan dit ontmoedigend werken, terwijl we net willen stimuleren. Beleidsmatig is het wel aangewezen om gaan vast te leggen welke minimale kwaliteiten een cultuurcentrum moet hebben om toegankelijk verklaard te worden. De databank Toegankelijk Vlaanderen kan hiervoor de basis zijn, maar dient aangevuld en verfijnd. Zo kunnen de verschillende functies een weging krijgen (bv. een schouwburg weegt meer door dan een artiestenzone) en /of kan ook rekening gehouden met de grootte en de categorie van cultuurcentrum. Naast het gebouw kunnen ook andere elementen meegenomen worden zoals inspanningen voor het toegankelijk maken van evenementen en het aanbod, de toegankelijkheid van de informatiedragers, extra service en inspanningen.

Cruciaal hierbij is dat dit gepaard kan gaan met een gezamenlijk proces dat samen met de sector wordt afgelegd waarbij nagedacht wordt over: Wat betekent toegankelijkheid in een cultuurcentrum? Wat is ons streefdoel? Hoe kunnen we dit faseren? Wat is prioritair? ... Het opzetten van een dergelijk proces samen met vertegenwoordigers van de gebruikers en de toegankelijkheidssector heeft ook een belangrijk sensibiliserend effect.

II. Label toegankelijk cultuurcentrum

Het definiëren van toegankelijkheid van een cultuurcentrum in zijn geheel kan gekoppeld worden aan een label. Het is mogelijk om hiervoor meerdere niveaus te voorzien zodat het enerzijds niet te onhaalbaar lijkt en anderzijds het ook ruimte biedt om naar een excellente kwaliteit te streven.

Een dergelijk label wordt sinds 2008 gehanteerd door Toerisme Vlaanderen voor hotels, vakantiecentra, jeugdverblijven, vakantiewoningen, campings en gastenkamers. Het label is niet vrijblijvend en wordt uitgereikt door Toerisme Vlaanderen na grondige controle ter plaatse. Het label is gekoppeld aan de databank Toegankelijk Vlaanderen en de voorwaarden verschillen naargelang de soort accommodatie. De resultaten worden voorgelegd aan een speciaal hiervoor opgerichte commissie. De labelcommissie bestaat uit vertegenwoordigers van de handicapbeweging en van de toeristische sector. Het is uiteindelijk deze commissie die beslist welk label aan een gebouw wordt toegekend of welke voorwaarden eerst nog vervuld moeten worden.

Het label heeft **3 niveaus**²:

Het **label A+** betekent dat het vakantieverblijf positief (+) scoort op de essentiële onderdelen. Het voldoet aan strenge toegankelijkheidsnormen en is **op comfortabele en zelfstandige wijze toegankelijk**.

Het **label A** betekent dat we het vakantieverblijf als **basistoegankelijk** beschouwen. Voor de meeste mensen met een beperkte mobiliteit is dit bruikbaar, maar mogelijk is extra inspanning of een helper nodig. Het is zeker aan te raden om na te lezen waarom er geen + gehaald is.

Het **informatieve label** betekent dat dit gebouw **objectief onderzocht is**. Werd er echter een kenmerk vastgesteld waardoor het gebouw voor sommige personen, ook met hulp, moeilijk of onmogelijk te gebruiken is, dan krijgt het vakantieverblijf voor dit onderdeel een negatieve score (-). In de praktijk geldt dit probleem vooral voor rolstoelgebruikers.

Voor bezoekers met een andere vorm van handicap of een lichtere motorische beperking kan de geboden toegankelijkheid toch volstaan.

² Informatie van de website infopunt toegankelijk reizen

Het label heeft ondertussen zijn succes bewezen, het aantal labels stijgt en er is een duidelijke streven om het hoogste A+ label te halen. Voor Toerisme Vlaanderen wordt het label ook als een belangrijk marketinginstrument beschouwd en kadert het in een actief toegankelijkheidsbeleid met bijhorende instrumenten dat zij ontplooiën sinds 2000.

Het label kan inspirerend werken maar er zijn zeker ook verschillen met de toeristische sector. Zo gaat het bij Toerisme Vlaanderen veelal om de private sector die zelf investeringen moet doen, terwijl de cultuursector publiek is. Eerder dan een marketinginstrument zou een label voor cultuurcentra kunnen uitgroeien tot een kwaliteitslabel dat hoog mikt en de voorbeeldfunctie van de (Vlaamse) overheid kracht bijzet.

III. Ondersteunen

Financiële instrumenten en begeleiding, vorming, informatie ...

Bestaande toegankelijke gebouwen

Uit het onderzoek blijkt dat de verbeteracties die deel uitmaken van een ruimer actieplan kunnen variëren van

1. kleine soms organisatorische ingrepen die een groot verschil kunnen maken: verplaatsen van meubilair, kleine aanpassingen zoals contrasten aanbrengen, signalisatie, klinken vervangen ... Deze aanpassingen kunnen op korte termijn en vaak in eigen regie uitgevoerd worden. Waar het hier vaak aan schort is het weten wat er mis is en hoe het oplossen. Dit kan al opgevangen worden door vorming en juiste informatie.
2. ingrepen in functie van de inrichting: voorzien van aangepaste parkeerplaatsen, vervangen van deuren, drempels wegwerken ... Dit zijn aanpassingen die gebudgetteerd moeten worden en relatief extra kosten meebrengen.
3. structurele ingrepen: hier gaat het om grotere werken zoals lift voorzien, herinrichting van sanitair, verbreden van deuren ... Meestal kan men dit niet in eigen regie uitvoeren, soms moet men ook een bouwvergunning aanvragen.

Om een inhaalbeweging te maken voor de bestaande gebouwen zou men een tussenkomst kunnen voorzien in de kosten voor de ingrepen in de inrichting en zeker voor de structurele ingrepen die een beduidende meerkost met zich mee kunnen brengen.

Ook voor specifieke voorzieningen zoals ringleiding, het behalen van het AnySurfer label, aankoop van rolstoelen ... zouden tussenkomsten gegeven worden om de meerkosten te dekken.

Hiervan kan gebruik gemaakt worden van de methodiek van screenings van de databank Toegankelijk Vlaanderen. Zo heeft de eigenaar een duidelijk actieplan op maat toegelicht door de toegankelijkheidsadviseur van het adviesbureau.

Nieuwe gebouwen en verbouwingen

Waar voor bestaande gebouwen aanpassingen altijd extra kosten meebrengen, kunnen deze voor nieuwbouw en verbouwingen sterk gereduceerd worden. Toegankelijkheid kan ook van bij de start van het ontwerp meegenomen worden zodat een integraal toegankelijk gebouw ontstaat volgens de Universal Design principes. In de praktijk merken we echter dat zelfs bij nieuwe gebouwen er nog veel fouten tegen de toegankelijkheid gebeuren zowel in het ontwerp als bij de uitvoering. De nieuwe stedenbouwkundige verordening toegankelijkheid van 2010³ legt een aantal toegankelijkheidseisen op om een bouwvergunning te verkrijgen, maar de regelgeving is zeker niet sluitend. Doordat deze stedenbouwkundige verordening werd ingepast in het systeem van de bouwreglementering, zijn alleen op plan afleesbare elementen opgenomen. Terwijl toegankelijkheid ook in grote mate afhangt van detaillering in de afwerking en inrichting. Bovendien gaat het om een algemene regelgeving, die niet specifieke inzoomt op karakteristieken van bv. cultuurcentra. Het zal dus met name onvoldoende zijn om alleen terug te vallen op de nieuwe regelgeving.

Om ervoor te zorgen dat nieuwe culturele centra toonbeelden zijn van toegankelijkheid kan als voorwaarde opgelegd worden dat men bv. het hoogste kwaliteitslabel haalt. Het is zeker ook aangewezen hiervoor externe advisering, begeleiding én controle te voorzien. De adviesbureaus toegankelijkheid kunnen hiervoor ingeschakeld worden. De advisering voorziet begeleiding van bij het voorontwerp tot de bouwvergunning. Afhankelijk van de complexiteit kan ook begeleiding gegeven worden bij de inrichting en afwerkingsdetaillering. Cruciaal is dat er een eindcontrole komt voor de oplevering van het gebouw. Deze eindcontrole kan ook gekoppeld worden aan een opname in de databank Toegankelijk Vlaanderen en eventueel ook de toekenning van een nog te ontwikkelen label.

De begeleiding door de adviesbureaus gebeurt door gespecialiseerde architecten die overleggen met de aangestelde architect en op een constructieve wijze op zoek gaan naar de beste oplossingen in de gegeven situatie zonder daarom afbreuk te doen aan de creativiteit van de ontwerpers of het eisen- en financieel programma van de opdrachtgever.

Het advies en het behalen van het label dient gekoppeld aan de toekenning van infrastructuursubsidies. Dit is een zeer sterke waarborg dat men ook effectief rekening gaat houden met de toegankelijkheid. Zo kan het niet volgen van het advies of het behalen van het label een vermindering van subsidie tot gevolg hebben. Het is niet langer aanvaardbaar dat er nog cultuurcentra nieuw gebouwd worden die niet goed toegankelijk zijn voor iedereen, zeker indien hier (Vlaamse) overheidsmiddelen worden ingezet.

³ Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening betreffende toegankelijkheid 1 maart 2010, met wijzigingen 18 februari 2011 meer info zie www.toegankelijkgebouw.be

Aanbod , dienstverlening en Informatie

De toegankelijkheidsnoden van personen met een beperking kunnen sterk verschillen. Zo kan voor een rolstoelgebruiker de toegankelijkheid van het gebouw de belangrijkste vereiste zijn om een voorstelling te kunnen meepikken. Voor iemand anders kan die voorstelling maar beleefd worden indien er een gebarentolk voorzien wordt, voor een blinde kan de ontoegankelijkheid van de website de eerste hinderpaal zijn ... Er is dus meer nodig dan enkel verbeteracties voor het gebouw .

Informatie: een toegankelijke website met AnySurf label is een belangrijk punt, daarnaast is ook de algemene toegankelijkheid van brochures (leesbaarheid, kleurgebruik, grootte van de letters, voorzien van aangepaste vormen zoals grootletterschrift, digitaal ...) aan de orde. Voor mensen met een verstandelijke handicap kan het voorbereiden van een voorstelling een belangrijke tussenstap vormen om een theatervoorstelling beter te begrijpen en er van te kunnen genieten. Dan is bv. het verstrekken van bijkomende informatie over de voorstelling een grote hulp voor organisaties die deze doelgroep begeleiden.

Ook het voorzien van assistentie, doventolk, ondersteuning, auditieve ondersteuning geeft blijk van het in bereik brengen van cultuur voor iedereen. Er zijn hiervoor gespecialiseerde organisaties zoals vzw Intro ⁴, die begeleiding bieden bij het toegankelijk maken van evenementen.

Elementair is dat men op een correcte manier informeert over de toegankelijkheid van het cultuurcentrum en het eventuele aanbod. Dat kan door informatie op te nemen op de website en brochures en een link te maken met Toegankelijk Vlaanderen.

Respectvol onthaal zowel aan de telefoon als in het centrum is superbelangrijk. Zo kunnen vragen en soms problemen bij ontoegankelijkheid op een goede manier gecompenseerd worden. Om het personeel te ondersteunen kan hun een cursus klantvriendelijke onthaal van mensen met een handicap worden aangeboden. Hier leren ze beperkingen begrijpen, de noden van toegankelijkheid onderkennen en krijgen ze tips aangereikt hoe men dit kan aanpakken.

Ook voor de technisch personeel kan een cursus 'toegankelijkheid voor elke dag' ontwikkeld worden. Hier leert men alert te zijn voor toegankelijkheidsproblemen inherent aan het gebouw maar ook ontoegankelijke situaties die ontstaan in het dagelijks gebruik. Ook tips voor de eenvoudige ingrepen voor de verbetering van de toegankelijkheid kunnen aan bod komen.

Zeker voor grotere centra is het aanduiden en opleiden van een medewerker die het aanspreekpunt is voor toegankelijkheid geen overbodige luxe.

Dit zijn enkele voorbeelden van vorming op maat die kunnen aangeboden worden aan het personeel, ze dragen ook bij om de aandacht voor toegankelijkheid deel te laten uitmaken van het leven van elke dag in een cultuur- of gemeenschapscentrum.

⁴ Meer info zie www.intro-events.be

IV. Meten en Evalueren

Het voorliggend onderzoek kan beschouwd worden als een nulmeting van de toegankelijkheid van de cultuur- en gemeenschapscentra. Het kan ook de basis zijn voor verdere discussie om verdere beleidsindicatoren te ontwikkelen en het ambitieniveau op korte, middenlange en lange termijn vast te leggen.

De databank Toegankelijk Vlaanderen is hiervoor een goed instrument.

Ook voor andere gegevensbronnen dient nagegaan in welke mate gegevens die van belang kunnen zijn voor de toegankelijkheid kunnen worden toegevoegd of geïntegreerd. Zo kan het effect van het gevoerde beleid gemeten worden en eventueel bijgesteld. De deelname van personen met een handicap aan het aanbod is een interessant gegeven. Ook een bewust klachtenbeheer kan bijkomend inzicht geven.

7. Bijlagen

Bijlage 1. Overzicht voorzieningen voor visuele beperking 25 cultuur- en gemeenschapscentra

Naam accommodatie	Gemeente	Provincie	Categorie	Voorzieningen voor visuele beperking				
				Gids- en of geleidelijnen	Auditieve ondersteuning	Voorzieningen in braille	Voorzieningen in grootletterschrift	Website met AnySurfer label
Cultuurcentra								
Ruiterhal	Brasschaat	Antwerpen	C	0	0	0	0	0
CC De Werft	Geel	Antwerpen	B	0	0	0	0	0
CC Zwanenberg	Heist-op-den-Berg	Antwerpen	C	1	0	0	0	1
CC De Mol	Lier	Antwerpen	B	0	0	0	0	0
CC Mechelen	Mechelen	Antwerpen	A	0	0	0	0	0
C-Mine	Genk	Limburg	A	0	1	1	0	0
Palethe	Overpelt	Limburg	C	0	0	0	0	0
Torenzaal	Lokeren	Oost-Vlaanderen	B	0	0	0	0	0
CC het Gasthuis	Aarschot	Vlaams-Brabant	B	0	0	0	0	0
Cultuurcentrum De Meent	Beersel	Vlaams-Brabant	C	0	2	0	0	0
CC De Borre	Bierbeek	Vlaams-Brabant	C	0	0	0	0	0
CC Westrand	Dilbeek	Vlaams-Brabant	A	0	0	0	0	0
CC Strombeek	Grimbergen	Vlaams-Brabant	A	0	0	0	0	0
CC 't Vondel	Halle	Vlaams-Brabant	B	0	0	0	0	0
CC Den Blank	Overijse	Vlaams-Brabant	B	0	0	0	0	0
CC Casino	Blankenberge	West-Vlaanderen	C	0	0	0	0	0
CC Guldenberg	Wevelgem	West-Vlaanderen	C	0	0	0	0	0
Stadsschouwburg	Brugge	West-Vlaanderen	A	0	0	0	0	0
CC Kruispunt	Diksmuide	West-Vlaanderen	C	0	0	0	0	0
Scharpoord	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	B	0	0	0	0	0
CC De Brouckère	Torhout	West-Vlaanderen	C	0	0	0	0	0
Gemeenschapscentra								
De Kollebloem	Puurs	Antwerpen	/	0	0	0	0	0
de Bijenkorf	Assenede	Oost-Vlaanderen	/	0	0	0	0	0
Katerhoek	Knesselare	Oost-Vlaanderen	/	0	0	0	0	0
De Wildeman	Herent	Vlaams-Brabant	/	0	0	0	1	0

Legende:

0 niet aanwezig	0 niet aanwezig	0 niet aanwezig	0 niet aanwezig	0 niet aanwezig
1 aanwezig	1 aanwezig	1 aanwezig	1 aanwezig	1 aanwezig
	2 gepland			

Bijlage 2. Overzicht voorzieningen voor auditieve beperking 25 cultuur- en gemeenschapscentra

Naam accommodatie	Gemeente	Provincie	Categorie	Voorzieningen voor auditieve beperking		
				Gehoordersteuning	Visuele ondersteuning	Persoon met kennis Vlaamse Gebarentaal
Cultuurcentra						
Ruiterhal	Brasschaat	Antwerpen	C	0	0	0
CC De Werft	Geel	Antwerpen	B	1	0	0
CC Zwanenberg	Heist-op-den-Berg	Antwerpen	C	1+4	0	0
CC De Mol	Lier	Antwerpen	B	0	0	0
CC Mechelen	Mechelen	Antwerpen	A	0	0	0
C-Mine	Genk	Limburg	A	1a	0	0
Palethe	Overpelt	Limburg	C	1	0	1
Toreenzaal	Lokeren	Oost-Vlaanderen	B	1	0	0
CC het Gasthuis	Aarschot	Vlaams-Brabant	B	1	0	0
Cultuurcentrum De Meent	Beersel	Vlaams-Brabant	C	0	0	0
CC De Borre	Bierbeek	Vlaams-Brabant	C	1	0	0
CC Westrand	Dilbeek	Vlaams-Brabant	A	1	0	0
CC Strombeek	Grimbergen	Vlaams-Brabant	A	1	0	0
CC 't Vondel	Halle	Vlaams-Brabant	B	1	0	0
CC Den Blank	Overijse	Vlaams-Brabant	B	0	0	0
CC Casino	Blankenberge	West-Vlaanderen	C	0	0	0
CC Guldenberg	Wevelgem	West-Vlaanderen	C	1	0	0
Stadsschouwburg	Brugge	West-Vlaanderen	A	2	0	0
CC Kruispunt	Diksmuide	West-Vlaanderen	C	0	0	0
Scharpoord	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	B	0	0	0
CC De Brouckère	Torhout	West-Vlaanderen	C	0	0	0
Gemeenschapscentra						
De Kollebloem	Puurs	Antwerpen	/	0	0	0
de Bijenkorf	Assenede	Oost-Vlaanderen	/	0	0	0
Katerhoek	Knesselare	Oost-Vlaanderen	/	0	0	0
De Wildeman	Herent	Vlaams-Brabant	/	0	0	0

Legende:

1 ringleiding	0 niet aanwezig	0 niet aanwezig
1a ringleiding in aankoop	1 aanwezig	1 aanwezig
2 infraroodinstallatie		2 op aanvraag aanwezig
3 FM-systeem		

4 andere
0 niet aanwezig

Bijlage 3. Overzicht voorzieningen ademhalingsproblemen/allergieën 25 cultuur- en gemeenschapscentra

Naam accommodatie	Gemeente	Provincie	Categorie	Voorzieningen ademhalingsproblemen/allergieën		
				Voorzieningen i.f.v. materiaalgebruik	Rookverbod	Dieetmaaltijden
Cultuurcentra						
Ruiterhal	Brasschaat	Antwerpen	C	0	1	0
CC De Werft	Geel	Antwerpen	B	0	1	0
CC Zwanenberg	Heist-op-den-Berg	Antwerpen	C	0	1	0
CC De Mol	Lier	Antwerpen	B	0	1	0
CC Mechelen	Mechelen	Antwerpen	A	0	1	0
C-Mine	Genk	Limburg	A	0	1	2
Paletthe	Overpelt	Limburg	C	0	1	0
Torenzaal	Lokeren	Oost-Vlaanderen	B	0	1	0
CC het Gasthuis	Aarschot	Vlaams-Brabant	B	0	1	0
Cultuurcentrum De Meent	Beersel	Vlaams-Brabant	C	0	1	0
CC De Borre	Bierbeek	Vlaams-Brabant	C	0	1	0
CC Westrand	Dilbeek	Vlaams-Brabant	A	0	1	0
CC Strombeek	Grimbergen	Vlaams-Brabant	A	0	1	0
CC 't Vondel	Halle	Vlaams-Brabant	B	0	1	0
CC Den Blank	Overijse	Vlaams-Brabant	B	0	1	0
CC Casino	Blankenberge	West-Vlaanderen	C	0	1	0
CC Guldenberg	Wevelgem	West-Vlaanderen	C	0	1	0
Stadsschouwburg	Brugge	West-Vlaanderen	A	0	1	0
CC Kruispunt	Diksmuide	West-Vlaanderen	C	0	1	0
Scharpoord	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	B	0	1	0
CC De Brouckère	Torhout	West-Vlaanderen	C	0	1	0
Gemeenschapscentra						
De Kollebloem	Puurs	Antwerpen	/	0	1	0
de Bijenkorf	Assenede	Oost-Vlaanderen	/	0	1	0
Katerhoek	Knesselare	Oost-Vlaanderen	/	0	1	0
De Wildeman	Herent	Vlaams-Brabant	/	0	1	1

Legende:

0 niet aanwezig

1 aanwezig

0 niet aanwezig

1 aanwezig

0 niet aanwezig

1 aanwezig

Bijlage 4. Overzicht services 25 cultuur- en gemeenschapscentra

Naam accommodatie	Gemeente	Provincie	Categorie	Services			
				Voorzieningen voor hulp- en geleidehonden	Opleiding klantvriendelijk onthaal	Financiële tegemoetkoming toegangsprijs	Beschikbaarheid rolstoel
Cultuurcentra							
Ruiterhal	Brasschaat	Antwerpen	C	2	0	0	3
CC De Werft	Geel	Antwerpen	B	0	0	0	3
CC Zwanenberg	Heist-op-den-Berg	Antwerpen	C	0	0	0	
CC De Mol	Lier	Antwerpen	B	0	0	0	
CC Mechelen	Mechelen	Antwerpen	A	1	0	1	3
C-Mine	Genk	Limburg	A	1	1	1-2	1
Palethe	Overpelt	Limburg	C	2	1	1	3
Toreenzaal	Lokeren	Oost-Vlaanderen	B	2	0	1	1
CC het Gasthuis	Aarschot	Vlaams-Brabant	B	1	0	1-2	3
Cultuurcentrum De Meent	Beersel	Vlaams-Brabant	C	0	0	1-2	3
CC De Borre	Bierbeek	Vlaams-Brabant	C	0	0	0	3
CC Westrand	Dilbeek	Vlaams-Brabant	A	1	0	1	3
CC Strombeek	Grimbergen	Vlaams-Brabant	A	0	0	0	
CC 't Vondel	Halle	Vlaams-Brabant	B	0	0	1-2	3
CC Den Blank	Overijse	Vlaams-Brabant	B	0	0	0	3
CC Casino	Blankenberge	West-Vlaanderen	C	0	0	0	3
CC Guldenberg	Wevelgem	West-Vlaanderen	C	2	0	1	
Stadsschouwburg	Brugge	West-Vlaanderen	A	0	0	0	3
CC Kruispunt	Diksmuide	West-Vlaanderen	C	2	0	0	3
Scharpoord	Knokke-Heist	West-Vlaanderen	B	0	0	0	4
CC De Brouckère	Torhout	West-Vlaanderen	C	0	0	0	3
Gemeenschapscentra							
De Kollebloem	Puurs	Antwerpen	/	0	0	0	
de Bijenkorf	Assenede	Oost-Vlaanderen	/	2	0	0	1
Katerhoek	Knesselare	Oost-Vlaanderen	/	2	0	0	3
De Wildeman	Herent	Vlaams-Brabant	/	2	0	1-2	3

Legende:

0 niet aanwezig

1 aanwezig

2 overal toegelaten

0 niet aanwezig

1 aanwezig

0 niet aanwezig

1 aanwezig

1-2 begeleiderspas

1 gratis beschikbaar

2 tegen betaling beschikbaar

3 niet ter plaatse

beschikbaar

Bijlage 5. Contactgegevens Enter en betrokken adviesbureaus

Enter vzw, Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid

Belgiëplein 1
3510 HASSELT
011/26 50 30
info@entervzw.be

Enter heeft in dit project samengewerkt met adviesbureaus. De toegankelijkheidsonderzoeken werden uitgevoerd door de adviseurs van volgende adviesbureaus:

- ✓ **Adviesbureau Toegankelijke Omgeving vzw (ATO)**
(Oost-Vlaanderen)
Driegaaienstraat 160, 9100 Sint-Niklaas - Tel. 03 780 35 38
www.ato-vzw.be
- ✓ **Toegankelijkheidsbureau vzw**
(Limburg)
Belgiëplein 1, 3510 Hasselt - Tel. 011 87 41 38
(Vlaams-Brabant)
Noorderlaan 4, 1731 Zellik - Tel. 02 465 55 25
(Brussel)
Lakensestraat 76, 1000 Brussel - Tel. 02 502 27 57
www.toegankelijkheidsbureau.be
- ✓ **Westkans vzw**
(West-Vlaanderen)
Kerkhofstraat1, 8200 Brugge - Tel. 050 40 73 73
www.westkans.be